

SOCIETATEA DE STUDII CLASICE DIN REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

DĂRI DE SEAMĂ ALE ȘEDINTELOR

C

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 26 NOIEMBRIE 1967

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, V. Barbu, G. Bunescu, L. Buzdugan, E. Cizek, G. Creția, Fl. Demetrescu, A. Donciu, M. Duțescu, I. Fischer, Val. Georgescu, Al. Graur, M. Hetco, A. Horhoianu, M. Nasta, M. Nichita, V. Nicolae, N. Onca, D. M. Pippidi, C. Poghirc, M. Popa, C. Săndulescu, Gh. Sirbu, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, R. Vulpe.

Invitați: Al. Barnea, Cl. Bojin, C. Dobre, A. Ionescu, V. Neagu, I. Nichita, M. Ruch, Gr. Tănăsescu, A. Vasile.

Acad. AL. GRAUR salută prezența profesorului M. RUCH de la Facultatea de litere din Nancy.

Conferință. M. RUCH, *Le thème de la croissance organique dans le livre 1 de Tite-Live*. (Vezi „Studii clasice”, X, p. 123–131.)

Ședința se ridică la ora 19⁰⁰.

CI

ȘEDINȚA DIN 7 DECEMBRIE 1967

Prezidează prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: N. I. Barbu, Tr. Costa, D. Crăciun, Fl. Demetrescu, M. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, M. Duțescu, I. Fischer, Val. Georgescu, M. Hetco, M. Iliescu, I. Ionescu, M. Marinescu-Hîmu, Ș. Mironescu, A. Mocanu, Margareta Nasta, M. Nasta, V. Nicolae, N. Onca, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, E. Poghirc, T. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, Gh. Sirbu.

Invitați: Al. Barnea, Gh. Ceașescu, I. G. Coman, S. Gherasim, M. Manolescu, Gh. Mușu, A. Popovici.

Alegeri de noi membri: Au fost aleși membri ai Societății: prof. LUCIA COCONEA (recomandată de prof. D. R. ZANGOR și M. MARINESCU-HIMU), prof. SMARANDA POPESCU (recomandată de prof. M. MARINESCU-HIMU și N. I. BARBU), prof. MARIA MANOLESCU (recomandată de prof. M. NICOLAESCU și D. POPESCU), prof. MARIA SIMIONESCU (recomandată de prof. M. MARINESCU-HIMU și N. I. BARBU), prof. STELA GHERASIM (recomandată de prof. GH. SIRBU și A. HORHOIANU), prof. I. G. COMAN (recomandat de prof. D. M. PIPPIDI și N. I. BARBU), prof. GH. MUȘU (recomandat de I. FISCHER și C. POGHIRC), IOANA NICHITA (recomandată de M. ILIESCU și L. MACARIE), GH. CEAȘESCU (recomandat de prof. C. POGHIRC și M. NASTA).

Prezentări de lucrări recente. Prof. D. CRĂCIUN: Vergilius, *Bucolice și Georgice* (trad. T. A. Naum, D. Murărașu; prefață Gh. Guțu), București, 1967; Vergilius, *Eneida* (trad. E. Lovinescu, E. Cizek; pref. Edg. Papu), București, 1967; Seneca, *Scrisori către Luciliu* (trad. și note Gh. Guțu, pref. I. Davidsohn), București, 1967. Prof. M. MARINESCU-HIMU: ΣΤΑΣΙΝΟΣ (Levkosia, Cipru), I, 1963, II, 1964—1965). I. FISCHER: W. Durant, *The Story of Philosophy*, New York, 1966; Seneca, *Apokolokyntosis*, Petroniu, *Satyricon* (trad., pref., note de E. Cizek), București, 1967; G. B. Pellegrini, A. L. Prosdocimi, *La lingua venetica. I. Le iscrizioni*, Padova, 1967. M. NASTA: Euripides, *Werke*, trad. D. Ebener, Berlin-Weimar, 1966; Aischylos, *Die sieben Tragödien*, trad. G. Droisen — E. G. Schmidt, Leipzig, f. a.; D. Ebener (ed., trad.). *Rhesos, Tragödie eines unbekanntem Dichters*, Berlin, 1966. Prof. VAL. GEORGESCU: J. Gaudemet, *Indulgentia principis*, Milano, 1967; L. Capogrossi-Colognesi, *Ricerche sulla struttura delle servitù d'acqua in diritto romano*, Milano, 1966.

Informare. M. NASTA, *Conferința de studii clasice de la Goerlitz*. (Vezi „Studii clasice”, X, 1968, p. 271—273.)

Comunicare. A. PIATKOVSKI, *Ironia și umorul la Herodot* (Vezi „Studii clasice”, X, 1968, p. 51—62.)

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: Prof. N. I. BARBU, M. NASTA, M. MARINESCU-HIMU, C. POGHIRC.

Prof. M. MARINESCU-HIMU atrage atenția asupra influenței literaturii dramatice asupra lui Herodot.

M. NASTA arată că direcția atacurilor lui Herodot e totdeauna politicește explicabilă și e specifică lui Herodot; nu e vorba deci de un repertoriu de motive literare.

Diverse. I. FISCHER dă informații asupra planului de activitate al Filialei Constanța.

Ședința se ridică la ora 20³⁰.

CII

ȘEDINȚA DIN 4 IANUARIE 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: I. Acsan, N. I. Barbu, V. Barbu, L. Buzdugan, A. Calangiu, M. Capoianu, L. Cocone, I. G. Coman, H. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer,

Val. Georgescu, S. Gherasim, Al. Graur, Gh. Guțu, M. Hetco, A. Horhoianu, L. Lupaș, M. Nichita, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, N. I. Niculiță, N. Onea, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, C. Poghirc, E. Poghirc, Aurel Popescu, I. Popescu, Cl. Popovici, A. Rădulescu, C. Săndulescu, M. Simionescu, G. Sirbu, N. Ș. Tanașoca, L. Tudoran, R. Vulpe.

Invitați: M. Apostolescu, I. Barnea, A. Iliescu, Fl. Văcărescu.

Înainte de a se intra în ordinea de zi, acad. AL. GRAUR atrage atenția asupra caracterului sărbătoresc al acestei ședințe, consacrate centenarului nașterii lui Gh. Murnu. Își exprimă regretul că prof. D. MARMELIUC, autorul evocării ilustrului traducător, nu este în măsură să-și citească el însuși conferința.

Alegeri de noi membri. Este ales membru al Societății: PETRE DIACONU (recomandat de M. BUÇOVALĂ și A. RĂDULESCU).

Prezentări de lucrări recente. I. FISCHER: M. Hetco, J. Vilan-Unguru, E. Cizek, *Antologie de texte latine (sec. II—V e.n.)*, București, 1967; I. M. Tronskij, *Obščeeindoeuropejskoe jazyknoe sostojanie (Voprosy rekonstrukcii)*, Leningrad, 1967. Acad. AL. GRAUR: J. Safarewicz, *Studia Językoznawcze*, Varșovia, 1967; *Studii clasice*, IX, 1967.

Conferință. Prof. D. MARMELIUC, *100 de ani de la nașterea lui Gh. Murnu* (vezi „Studii clasice“, X, 1968, p. 279—283).

Comunicare. Prof. I. G. COMAN, *Homer și alți poeți eleni în literatura patristică a secolului al II-lea*. Reprezentanții literaturii patristice grecești din secolul al II-lea, cunoscuți și sub numele de apologeți, îndeosebi: Aristide, Iustin, Tatian, Atenagora, Teofil, Hermia și Scrisoarea către Diognet, sînt primii care pun față în față creștinismul și elenismul. Autorul reliefează pe Homer, Hesiod, Orfeu, Sibila și alți poeți eleni ca autorități de prestigiu ale antichității, văzuți de apologeți și folosiți de aceștia atît ca elemente pozitive pentru susținerea anumitor teze, cît și ca material de criticat sub anumite laturi. În „Cronologia lui Homer și a lui Moise” e prezentată așa-zisa teorie a vechimii și a împrumutului unor valori esențiale elenice din scrierile Vechiului Testament. „Critica mitologiei homerice” combate atît miturile în general, cît mai ales derivatele imorale ale acestora. Considerațiile din capitolul „Între adevăr, mit și poezie” înfățișează o critică ontologică a mitului în lumină patristică, dar și rolul său fecund în diferitele creații literare, îndeosebi poetice. Patristica secolului al II-lea cere, în general, operelor literare realism, utilitate și simplitate spre a fi accesibile și maselor, apoi legătură strînsă între fond și formă. Uneori de origine diferită, altele pornind din izvoare apropiate, inspirația poetică și cea profetică se contrazic, la anumiți autori, dar se aseamănă și chiar coincid la alți autori. Cultura elenică e lăudată pentru opera ei progresistă prin lucrarea logosului, dar e criticată pentru unele din așa-zisele ei inutilități, pentru alegorizarea mitului, pentru politeism, considerat ateism, pentru disprețul pe care ea îl arăta față de culturile neelenice sau „barbare”, pentru inaccesibilitatea ei maselor. În general, Homer și ceilalți poeți eleni sînt prețuiți pentru valoarea și prestigiul de care ei se bucurau în secolul al II-lea. Critica însăși, ce li se administrează, moștenită în bună parte din cultura clasică precedentă, reflectă — în bună măsură — această prețuire.

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții: prof. N. I. BARBU, D. M. PIPPIDI, I. FISCHER, I. BARNEA.

Prof. D. M. PIPPIDI : ar fi fost interesant de stabilit contextele citatelor din Homer și din ceilalți poeți și de precizat funcția socială pe care o atribuie părinții bisericii poeziei.

Ședința se ridică la ora 20³⁰.

CIII

ȘEDINȚA DIN 1 FEBRUARIE 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Sedința se deschide la ora 18²⁰.

Membri prezenți : N. I. Barbu, V. Barbu, L. Buzdugan, M. Calangiu, Gh. Cantacuzino, Gh. Ceașescu, C. Chircu, L. Cocone, I. G. Coman, D. Crăciun, H. Dumitrescu, M. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer, Val. Georgescu, M. Gramatopol, Al. Graur, A. Horhoianu, M. Marinescu-Himu, Gh. Mușu, V. Nicolae, N. I. Niculiță, M. V. Petrescu, C. Poghirc, M. Popa, Aurel Popescu, T. Popescu, V. Popescu, M. Simionescu, Gh. Sîrbu, D. Slușanschi, R. Vulpe.

Invitați : C. Dobre, A. Pîrvulescu, V. Protopopescu, A. Vasile.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății : C. ICONOMU (recomandat de prof. N. GOSTAR și VL. ILIESCU), MIHAI IRIMIA (recomandat de prof. N. GOSTAR și VL. ILIESCU), GH. D. DUMITRAȘCU (recomandat de M. IRIMIA și A. RĂDULESCU), prof. MARIAN PANASIAN (recomandat de M. IRIMIA și M. BUCOVALĂ), prof. ADRIAN PANAITESCU (recomandat de M. IRIMIA și M. BUCOVALĂ), ZAHARIA COVACEF (recomandată de prof. R. VULPE și A. RĂDULESCU), CORNEL STAVRU (recomandat de prof. R. VULPE și A. RĂDULESCU), RADU-VIOREL OCHESĂANU (recomandat de prof. R. VULPE și A. RĂDULESCU), C. SCORPAN (recomandat de prof. R. VULPE și A. RĂDULESCU), MARGARETA HAVRILEȚ (recomandată de prof. R. VULPE și A. RĂDULESCU), MIRCEA LEMBRĂU (recomandat de M. IRIMIA și A. RĂDULESCU), DUMITRU NICOLAU (recomandat de M. BUCOVALĂ și M. IRIMIA), prof. NICOLAE C. POPESCU (recomandat de prof. N. GOSTAR și O. TCACIUC), prof. GH. BADEA (recomandat de TR. DIACONESCU și A. COJAN), prof. DEMETRA CRAUS (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE) prof. PARASCHIVA AVRAM (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. IULIA BURSUC (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. SERGIU JOLONCOVȘCHI (recomandat de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. FLORICA NOANĂ (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. SAVA POPA (recomandat de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. NICHIFOR VOINESCU (recomandat de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), prof. LUCIA WEINTRAUB (recomandată de prof. GH. CONDURACHE și N. CONDURACHE), ADRIAN PÎRVULESCU (recomandat de prof. C. POGHIRC și Gh. CEAȘESCU).

Prezentări de lucrări recente. Prof. D. CRĂCIUN : N. I. Barbu, *Valori umane în literatura greacă*, București, 1967. I. FISCHER : V. Canarache, *Muzeul de arheologie din Constanța*, Constanța, 1967 ; id., *Edificiul cu mozaic din Tomis*, Constanța, 1967 ; C. Scorpan, *Reprezentări bacchice*, Constanța, 1967 ; M. Irimia, *Bronzuri figurate*, Constanța, 1967 ; C. Scorpan, *Cavalerul trac*, Constanța, 1967 ; M. Bucovală, *Necropole elenistice la Tomis*, Constanța, 1967 ; A. Rădu-

Ilescu, N. Harțuchi, *Cîmîtirul feudal-tîmpuriu de la Castelu*, Constanța, 1967; G. Devoto, *Scritti minori*, II, Florența, 1967; Aulu-Gelle, *Les nuits attiques, livres I—IV* (ed. R. Marache), Paris, 1967. Prof. R. VULPE: D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria veche a României*, ed. a II-a, București, 1967. Acad. AL. GRAUR: *Eirene* (Praga), VI, 1967.

Comunicare. Prof. GH. MUȘU, *Zeul fulgerului la geto-daci. Pe marginea unui pasaj din Herodot (IV, 94)*. Text de bază și unic, pasajul respectiv — „Aceiași traci trag cu săgețile în sus, spre cer, cînd tună și fulgeră, și amenință pe zeu, socotind că nu este altul decît al lor” — pune o problemă dificilă de interpretare, căci verbul εἶναι poate avea înțelesul „a exista” sau funcție copulativă, iar soluția justă are o deosebită însemnătate pentru o chestiune capitală cum este pretinsul monoteism geto-dac. Autorul (relevînd contradicțiile „interne” ale diferitelor interpretări date pasajului) socotește că verbul respectiv nu poate avea decît funcție copulativă, iar sensul pasajului este că geții trag în însuși zeul lor, într-o manifestare rituală, menită să împiedice pe zeul fulgerului să prăpădească lumea. În sprijinul unei asemenea interpretări el aduce o motivare corespunzătoare din folclorul românesc și, legat de aceasta, concepția populară că Sf. Ilie — succesorul zeului — este lipsit de o mină, de un picior, sau și de una și de alta, tocmai pentru a fi împiedicat de la aceasta — motiv care nu poate proveni decît din antichitatea geto-dacă, confirmînd interpretarea dată pasajului. Referitor la greutățile care au stat în calea unei juste interpretări, autorul socotește că identificarea lui Gebeleizis cu zeul fulgerului nu poate fi întemeiată pe textul din Herodot.

Discuții. Pun întrebări și participă la discuții: prof. R. VULPE, N. I. BARBU, M. GRAMATOPOL, V. POPESCU, I. G. COMAN, M. MARINESCU-HIMU.

Prof. R. VULPE nu crede că poate fi vorba de tragerea cu săgeți în zeul suprem, ci de combaterea unor demoni inferiori; neclaritatea textului lui Herodot se datorează faptului că istoricul grec relatează fapte aflate de la alții.

M. GRAMATOPOL încearcă să facă o legătură între pasajul din Herodot și caracterul complex, etnic și solar, al zeului suprem dac, cum pare să rezulte din iconografia religioasă păstrată pe monede.

Prof. V. POPESCU atrage atenția asupra faptului că în textul lui Herodot nu e vorba de tragerea în zeu, ci numai în sus (ἔνω).

Prof. I. G. COMAN socotește că și textul ar putea prezenta o alterare; nu consideră concludente apropierea făcute de autor cu obiceiuri contemporane.

Diverse. I. FISCHER anunță programul ședinței din martie a Societății, consacrată celei de a 10-a aniversări a fundării ei; comunică, de asemenea, că în luna iunie va fi convocată o Adunare generală extraordinară, avînd ca scop modificarea statutelor.

Dă apoi informații asupra activității filialelor. Filiala Constanța a ținut în ianuarie o ședință în cadrul căreia M. BUCOVALĂ a prezentat comunicarea *Vase de sticlă grecești și romane descoperite la Tomis*. Filiala din Iași a ținut ședințe în noiembrie (S. SANIE, *Divinități syro-palmiriene într-un text epigrafic din Dacia*) și decembrie (Prof. I. GHEORGHÎȚĂ și N. BARAN, *O traducere a operei lui Vergilius în limba greacă*). În 28 decembrie, Filiala a ținut Adunarea generală anuală. Se alege un nou comitet, cu un număr sporit de membri: președinte, prof. O. TĂCIUC, vicepreședinti, prof. N. GOSTAR, GH. COSOI, N. BARAN, secretar, prof. C. CĂLINESCU, casier, A. COJAN, cenzor, prof. I. GHEORGHÎȚĂ, membru (cu sarcina specială de a stabili legătura cu învățămîntul mediu), prof. GH. CONDURACHE.

Ședința se ridică la ora 19⁰⁰.

CIV

ȘEDIȚA DIN 7 MARTIE 1968

Adunare festivă închinată celei de a 10-a aniversări a înființării societății

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 19³⁵.

Membri prezenți: P. Alexandrescu, V. Atanasiu, N. I. Barbu, V. Bălăianu, L. Buzdugan, Gh. Cantacuzino, C. Chircu, Tr. Costa, D. Crăciun, E. Dobroiu, H. Dumitrescu, M. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer, Fl.B. Florescu, C. Georgescu, Val. Georgescu, Al. Graur, Gh. Guțu, M. Hetco, M. Manolescu, M. Marinescu, M. Marinescu-Himu, Gh. Mușu, M. Nicolaescu, S. Nicolau, N. I. Niculiță, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, G. Pisoschi, C. Poghire, A. Popa, M. Popa, Aurel Popescu, D. Popescu, V. Popescu, C. Săndulescu, J. Unguru A. Tuzu, J. Zezeanu.

Invitat: A. Vasile.

Rapoarte. 1. Acad. AL. GRAUR, *Zece ani de filologie clasică în România (1958—1968)*.

Ședința noastră de astăzi are un caracter special și, dacă-mi permiteți să spun așa, solemn: sărbătorim zece ani de la înființare.

Sînt în amintirea noastră a tuturor împrejurările în care a fost luată inițiativa creării Societății de Studii Clasice. De mai multă vreme mai mulți dintre noi căutau mijloacele de a contribui la consolidarea învățămîntului limbilor clasice în țara noastră, ceea ce, pentru noi, implica menținerea și dezvoltarea studiului limbii latine și al limbii grecești în învățămîntul mediu, antrenarea profesorilor la munca de cercetare, apoi analiza programelor și a manualelor și, de asemenea, discutarea traducerilor publicate de editurile noastre. O societate ar fi constituit cadrul adecvat pentru o atare activitate.

În afară de aceasta era de dorit să se poată organiza și în scopul informării reciproce și întîlniri periodice ale specialiștilor în diferitele ramuri ale filologiei clasice: filologia propriu-zisă, lingvistica, istoria, arheologia, epigrafia, numismatica, dreptul, filozofia etc.; dezvoltarea științelor face ca astăzi să nu mai fim totdeauna în stare de a cuprinde în întregime nici măcar specialitatea strîmă a fiecăruia dintre noi, dar în același timp sîntem cu toții convinși că filologia clasică este un domeniu unitar, în care nu te poți considera competent dacă nu ești capabil să-l privești în ansamblu.

Un indemn mai concret ne-a venit de la reuniunile filologilor clasici din țările socialiste începînd cu conferința de la Liblice, în 1957, continuînd cu cea de la Varșovia, în același an, cu care ocazie s-a constituit societatea „Eirene”, cu participarea noastră. Cîrînd după aceea, întîlnindu-ne cu specialiștii apuseni prezenți la comemorarea lui Ovidiu în țara noastră, a reieșit că, dacă înființăm societatea, vom putea să ne afiliem la FIEC, ceea ce s-a și făcut la scurt timp după aceea. Astfel organizația noastră ne permitea să dezvoltăm relațiile internaționale. Din acest punct de vedere s-a putut cîrînd constata că nu am greșit, deoarece de atunci încoace am avut adesea prilejul de a invita specialiști străini să țină conferințe și foarte mulți dintre noi am putut participa la reuniuni peste hotare, formîndu-se legături trainice între filologii români și colegii lor din alte țări.

Astfel Societatea de Studii Clasice a devenit un fel de centru organizator al activității filologilor clasici; examinând evoluția ei, vedem ca într-o oglindă situația de ansamblu a filologiei clasice din țara noastră și, pe de altă parte, de câte ori ne interesăm de o modificare a acestei situații ne punem în mod normal întrebarea ce rol a avut în cazul dat societatea noastră.

Se știe că în învățământul de cultură generală limbile antice au la noi o poziție asemănătoare cu cea pe care o constatăm în celelalte țări europene. Dezvoltarea științelor așa-numite exacte, interesul pentru activitățile practice au făcut ca peste tot să se acorde mai puțin timp și în general mai puțin interes preocupărilor umanistice. La noi, într-o vreme, aproape că nu se mai studia latina, ca să nu mai vorbim de greacă. Astăzi, într-o oarecare măsură, s-a revenit, și nu atât prin înmulțirea orelor în general, cât prin crearea unor școli de specializare. Societatea noastră n-a fost străină nici de înmulțirea orelor, nici de elaborarea programelor și a manualelor. Evident, nu ne putem declara în întregime mulțumiți, dar, ținând seama de situația generală în lume, trebuie să recunoaștem că s-a obținut ceea ce se putea obține. În schimb n-am avut până acum rezultatele scontate nici în ce privește publicarea unei reviste de nivel mediu, nici în ce privește colecția de ediții bilingve plănuită.

Tot aici aș vrea să adaug că nu putem fi în întregime satisfăcuți de activitatea de publicare în traducere românească a operelor clasice. Este adevărat, pe de o parte, că mulți dintre membrii societății au dat ediții bune, contribuind prin aceasta la ridicarea nivelului general al cunoștințelor cu privire la literaturile antice; de asemenea, trebuie notat ca un fapt pozitiv acceptarea autorilor clasici în colecția populară „Biblioteca pentru toți”. În schimb nu putem fi bucușori de faptul că, în unele împrejurări, când s-au publicat lucrări de nivel necorespunzător, glasul nostru nu s-a putut face auzit, sau cel puțin nu cu amploarea necesară.

În învățământul superior, la Universitatea din București, singura care mai are o secție clasică, situația este mai bună decât în trecut. Reducerea operată în învățământul mediu a avut ca un corolar explicabil lărgirea considerabilă a cadrelor în învățământul superior. Acolo unde funcționau altădată 4 sau 5 persoane, astăzi corpul didactic însumează câteva zeci de specialiști, evident, tineri în majoritate.

De asemenea, un început foarte îmbucurător s-a făcut prin crearea unui sector de filologie clasică la Institutul de lingvistică din București. De pe acum se poate constata un reviriment în ce privește studiul științific al limbilor vechi și totul ne permite să fim convinși că noua unitate va justifica speranțele puse în ea.

În deceniul care a trecut am pierdut mai mulți tovarășii dintre cei mai valoroși: în ordine cronologică, Vlad Bănățeanu, Tudor Vianu, Aram Frenkian, Mihai Macrea. Propun ca, în amintirea lor, să păstrăm un minut de reculegere.

Exemplul pe care ni l-au dat tovarășii dispăruți trebuie să constituie un îndemn de a ne spori eforturile, pentru a ridica știința noastră la un nivel tot mai apropiat de perfecție. Numărul mare al colegilor noștri mai tineri ne dă speranța că printre ei se vor găsi destui capabili să preia făclia scăpată din mâinile celor care și-au încheiat cariera.

Dar tineretul nostru are în față și exemple de alt gen. Zilele trecute am participat la sărbătorirea academicianului Constantin Daicoviciu, care a primit titlul răvnit de Erou al Muncii Socialiste, după ce nu de mult fusese ales membru corespondent al Academiei din Viena. Tovarășii Em. Condurachi și D. M. Pippidi au devenit doctori honoris causa, primul al Universității din Bruxelles, al doilea al celei din Lyon. Onoarea se răsfringe și asupra societății noastre, care se mândrește că-i poate număra printre membrii ei.

Trebuie apoi să ne îndreptăm atenția spre numeroasele lucrări de valoare apărute în ultimii ani, care de asemenea pot fi considerate ca un îndreptar pentru tineret și pot servi ca punct de plecare pentru viitoare cercetări. Amintesc în primul rând că s-au tipărit manuale noi, gramatici, două dicționare latine și mai multe volume de istorie a literaturii: unul, sub conducerea profesorului N. I. Barbu, tratează istoria literaturii latine de la origini până la sfârșitul republicii. Altele, semnate de Aram Frenkian, Maria Marinescu-Himu și Adelina Piatkowski, prezintă istoria literaturii grecești.

Filologii clasici au participat la marile lucrări colective ale Academiei noastre: *Istoria României*, vol. I (operă răsplătită cu Premiul de stat), *Tratatul de istorie a limbii române*, vol. I, care prezintă o sinteză a evoluției limbii latine și se datorează în întregime filologilor clasici de la Universitatea și de la Institutul de lingvistică din București (lucrare distinsă cu premiul Ministerului Învățământului); de asemenea, numeroși filologi clasici au lucrat la gramatica și dicționarele Academiei și, depășind larg limitele profesiei lor, au suplinit lipsurile colegilor specialiști în filologia română și au publicat valoroase ediții de texte românești.

În mod special însă trebuie citate o serie de lucrări individuale privind domeniile antice:

C. Balmuș și A. Frenkian, *Diogene Laertius*;

N. I. Barbu, *Aspecte din viața romană în scrisorile lui Cicero*;

D. M. Pippidi, *Poetica* lui Aristotel;

I. Fischer și David Popescu, *Notițele Atice* ale lui Aulus Gellius;

T. Costa, *Fastele* lui Ovidiu;

I. I. Russu, *Limba traco-dacilor*;

H. Mihăescu, *Limba latină în provinciile dunărene*;

Sorin Stati, *Limba latină în inscripțiile din Dacia și Scythia Minor*;

D. M. Pippidi, *Contribuții la istoria veche a României*;

D. M. Pippidi și D. Berciu, *Din istoria Dobrogei*, vol. I;

F. B. Florescu, *Monumentul de la Adamklissi*;

Iorgu Stoian, *Tomilana*;

Gh. Ștefan și colaboratori, *Dinogetia*;

Histria, vol. II, de Suzana Dumitriu și Petre Alexandrescu;

Vladimir Dumitrescu, Suzana Dumitriu și Petre Alexandrescu, *Corpus vasorum antiquorum* (premiat de Academia de Inscripții din Paris);

At. Joja, *Studii de logică*;

At. Joja, *Logos și Ethos*;

I. Banu, *Heraclit*;

Mihai Jacotă și Vladimir Hanga, *Drept privat roman*.

Au continuat să apară revistele consacrate în special anticității, ca *Studii clasice*, *Dacia*, *SCIV*, *Studii și cercetări de numismatică*, iar colegii noștri au publicat articole privind aspecte ale anticității și în alte reviste, ca *Anuarul Institutului de istorie și arheologie din Cluj* și în cel din Iași, în revistele de lingvistică și de literatură și, de asemenea, în reviste de peste graniță și în volumele oferite ca omagiu personalităților de seamă ale științei internaționale.

În sfârșit, săptămîna trecută au primit premiile ale Academiei tovarășii Suzana Dumitriu, Petre Alexandrescu și Constantin Preda. Îi felicit din toată inima pentru această consacrare, ca și pe dv. toți pentru aniversarea societății noastre.

2. I. FISCHER, *Activitatea societății de studii clasice în primul deceniu al existenței ei*.

Cînd, la 15 februarie 1958, un grup de inițiativă a depus la notariatul din Piața Amzei actul de constituire și statutele Societății, direcțiile de dezvoltare ulterioară a acesteia erau

Încă neprecise. Inițiatorii și semnatarii actului de constituire, profesori din învățământul superior și mediu, cercetători din Academie, erau uniți prin comuna lor preocupare — și cuvântul *preocupare* trebuie înțeles aici și cu valoarea de „Ingrijorare” — pentru viitorul disciplinelor consacrate antichității clasice și prin convingerea că Societatea nu trebuia să rămână o simplă etichetă, necesară când și când pentru a oferi un cadru oficial în vederea primirii unor oaspeți străini sau pentru afilierea la un organism internațional sau spre a figura pe pagina de titlu a unor publicații. Chiar dacă un impuls decisiv, nu singurul însă, a venit de la reunirea, cu un an înainte la Liblice, în Cehoslovacia, a unui grup de filologi clasici din câteva țări socialiste ale Europei, hotărârea tuturor era de a pune accentul principal pe activitatea din țară a Societății. Modele și precursori au existat: pentru unii, Societatea română de lingvistică, cu ținuta științifică înaltă și cu punctualitatea exemplară a ședințelor ei, pentru alții Societatea de studii latine din Paris, care pe lângă activitatea din capitala Franței reușise să organizeze puternice grupuri autonome în alte orașe. E de semnalat apoi încercarea, prin 1948, de către un grup de inițiativă identic aproape cu cel al Societății, de a înființa o Revistă română de studii antice, încercare din nefericire eşuată (articolele adunate cu această ocazie au intrat, în majoritate, în primul număr, din 1950, al Studiilor și cercetărilor de istorie veche).

Ideea directoare, care a prezidat atât la întemeierea Societății, cât și la activitatea ei în decursul celor zece ani, a fost de a oferi un cadru unic de manifestare pentru domeniile atât de variate ale științelor antichității; nu era și nu putea fi vorba de a combate tendința ireversibilă către o cât mai strictă și mai profundă specializare, și nici de a considera Societatea ca o tribună de popularizare științifică, ci de a confirma unitatea esențială a tuturor disciplinelor filologiei clasice, care au, în fond, un domeniu de cercetare unic: civilizația și cultura Greciei și Romei antice; calea de acces la studierea acestor civilizații este și ea unică, indiferent de scopul de detaliu urmărit: cunoașterea celor două limbi clasice.

Este evident că, în această perspectivă, principala formă de activitate a Societății o constituie ședințele de comunicări, unde specialiștii fiecărui domeniu supun discuției unor colegi cu variate competențe rezultatele investigațiilor lor. Este o metodă de informare și de verificare reciprocă a cărei utilitate nu mai trebuie subliniată. Câteva date concrete vor ilustra felul în care Societatea s-a achitat de această îndatorire.

În cele 103 ședințe de comunicări (în care am inclus și pe cele din cadrul sesiunilor de la Cluj și Iași) s-au ținut 136 de comunicări, repartizate pe domenii, precum urmează (trebuie să ținem seama de caracterul relativ al acestei repartizări, datorat dificultății delimitării unor domenii): lingvistică, filologie, comentarii ale unor pasaje: 27 comunicări; istorie literară: 33 comunicări; istorie, arheologie, epigrafie: 33 comunicări; istoria filozofiei, a științelor și a religiei: 7 comunicări; dreptul roman: 8 comunicări; supraviețuirea antichității: 9 comunicări; au fost ținute, de asemenea, 13 comunicări și conferințe consacrate comemorării unor personalități, bilanțului unor activități etc., precum și 6 rapoarte și referate privind programele și manualele din învățământul mediu și traducерile recente din clasicii antici. Cifrele acestea par că se dispensează de comentarii: se observă ușor perfectul echilibru între disciplinele cel mai întins cultivate la noi, incluzerea în preocupările Societății și a unor domenii mai puțin abordate, atenția acordată situației limbilor clasice în învățământ. Se cuvine totuși să facem câteva observații: echilibrul de care am amintit nu este rezultatul întâmplării, ci al efortului conștient al biroului de a nu merge pe linia minimei rezistențe (care ne-ar fi dus inevitabil la o predominare a comunicărilor de arheologie, domeniu cu mult cel mai dezvoltat la noi) și de a nu face ca Societatea să devină unilaterală. Pe de altă parte, faptul că o disciplină ca dreptul roman,

reprezentată la noi de nu mai mult de 5—6 specialiști, a putut totuși aduce în dezbatere 8 comunicări, scoate în evidență alt aspect al importanței activității noastre, acela de a crea un public competent, condiție indispensabilă nu numai înfloririi, dar chiar existenței oricărei ramuri științifice, care nu se poate dezvolta prin eforturi solitare, oricât de meritorii ar fi ele, tăiate de orice prilej de confruntare a opiniilor; pentru dreptul român, Societatea noastră constituie practic unicul for de acest fel, ceea ce explică și deplasarea la București, pentru a asista la ședințe și a prezenta comunicări, a unor „romaniști” din provincie (ne referim în primul rând la fidelul nostru colaborator, profesorul M. Jacotă de Iași). Meritul organizării ședințelor de drept roman ale Societății noastre revine în întregime distinsului nostru coleg, prof. Val. Georgescu, căruia îi datorăm și orientarea atât de instructivă a dezbaterilor.

Și, fiindcă discuția ne-a dus la numirea unor persoane, am vrea să semnalăm și vizitele altor invitați, din țară și din străinătate. În ordinea cronologică a comunicărilor, ne-am bucurat de concursul următorilor colegi din provincie: D. Protase, C. Daicoviciu, M. Jacotă (3 comunicări), N. Lascu, D. Crăciun și Gh. Ciulei; cum s-a subliniat și în ultimele două adunări generale, numărul acestor vizite este încă prea redus și trebuie luate măsurile necesare stimulării colaborării cu centrele din țară. Mai îmbucurător se prezintă aportul savanților străini la programele ședințelor noastre: ne-au vizitat, ținând comunicări și conferințe, 16 colegi veniți din șapte țări: G. Kourmoullis (Grecia) regretatul I. Richmond (Anglia), K. Kumaniecki (Polonia), Vl. Georgiev (Bulgaria), A. Orlandos (Grecia), M. Andreev (Bulgaria), Ap. Daskalakis (Grecia), G. Devoto (Italia), M. Renard (Belgia), M. Lejeune (Franța), J. Pouilloux (Franța), L. Robert (Franța), M. Leroy (Belgia), F. Thiriet (Franța), F. Sartori (Italia) și M. Ruch (Franța). Menționăm că nici unul din acești iluștri colegi nu a venit în România ca invitat al Societății, și dacă, în programul încărcat al vizitei lor, au găsit timpul necesar prezenței în mijlocul nostru, faptul se datorează — și nu e o lipsă de modestie s-o afirmăm — prestigiului științific pe care Societatea a izbutit să și-l câștige. Desigur, aceasta nu trebuie să ne facă să renunțăm la ideea de a invita noi înșine filologi clasici din străinătate; un prim pas a fost făcut în august 1967, când profesorul J. Taillardat, decanul Facultății de litere din Lyon, a participat, ca invitat al nostru, la lucrările celui de al X-lea Congres internațional al lingviștilor.

Ajungem astfel să ne ocupăm de relațiile internaționale ale Societății. După cum se știe, sîntem afiliați la Comitetul „Eirene” din Praga, care grupează asociațiile similare din țările socialiste ale Europei, și la Federația internațională a asociațiilor de studii clasice (FIEC).

În cadrul Comitetului „Eirene”, am participat la organizarea Conferințelor de studii clasice care se țin la interval de circa un an și jumătate, prin rotație, în fiecare din țările membre: în septembrie 1960, o asemenea conferință, organizată de Societate cu sprijinul Academiei și al Muzeului de arheologie din Constanța, s-a ținut la Eforie; a fost, după mulți ani, prima ocazie de manifestare internațională masivă a filologilor și arheologilor clasici români (care au prezentat 23 de comunicări).

Succesul Conferinței de la Eforie, prezent încă în amintirea noastră și consemnat, la vremea sa, de publicațiile de specialitate, ne-a dat curajul și autoritatea necesară perseverenței pe această linie: Societatea a încercat, și a reușit în majoritatea cazurilor, să organizeze o participare numeroasă și activă la toate conferințele analoge ținute ulterior; astfel, în 1962, bogata și multilaterală contribuție a delegației române la Conferința de la Plovdiv l-a determinat pe președintele acesteia, prof. Vladimir Georgiev, să denumească, în discursul de închidere, delegația noastră „brigada de șoc a Conferinței”. La întîlnirile de la Budapesta (1965) și Brno (1966) am fost prezenți în condiții asemănătoare; delegația noastră a cuprins numai cîte două per-

soane la Conferința de la Leningrad (1964), tardiv anunțată, și Goerlitz (1967), din motivele cunoscute. Trebuie să menționăm totuși că, la cea din urmă, cei doi delegați oficiali au fost desemnați de Minister la recomandarea Societății. Sintem îndreptățiți să sperăm că la Varșovia, în toamna acestui an, vom relua tradiția inaugurată la Plovdiv.

Cu FIEC-ul relațiile noastre au avut, pînă acum, cel puțin, un caracter mai puțin spectacular. Am fost reprezentați la Congresele de la Londra (1959) și Philadelphia (1964) și la unele Adunări generale ale Biroului. Intenția noastră este să realizăm o participare românească mai amplă la Congresul de la Bonn (septembrie 1969).

În trecerea în revistă a manifestărilor noastre științifice am vorbit în primul rînd despre ședințele bucureștene și de cele cu caracter internațional. Societatea are însă, după cum se știe, trei filiale: cea de la Cluj, înființată în 1962, cea de la Iași (1963) și cea de la Constanța (1966) a căror activitate se desfășoară analog și paralel cu cea de la București. Dacă ne ocupăm de acestea către sfîrșitul raportului, este spre a putea scoate mai clar în evidență contribuția lor la eforturile noastre comune; în înșirarea de față, gradația a fost ascendentă. În rapoartele biroului din ultimii ani s-au adus adesea critici la adresa filialelor; aceste critici n-au avut alt scop decît acela de a fi stimulente pentru o muncă mai susținută și mai bine încheată. Bilanțul festiv de astăzi va scoate în evidență numai realizările, predominante. Însuși faptul că în trei orașe ale țării există și funcționează filiale cu un număr mare de membri (în jurul cifrei de 40) arată interesul unui cerc larg de specialiști din învățămîntul superior și din cel liceal, precum și din corpul de cercetători al Academiei și al muzeelor pentru studierea științifică a antichității, pentru ținerea la curent reciprocă cu problemele actuale ale disciplinelor care constituie filologia clasică. Trebuie să subliniem, și aceasta este valabil mai ales pentru filiala din Iași și, acum în urmă, pentru cea de la Constanța, că în cadrul filialelor se țin cu regularitate ședințe de comunicări, a căror ținută nu este mai puțin de cea a ședințelor bucureștene.

Sînt încă vii în amintirea noastră atît de frumoasele sesiuni științifice organizate de filialele din Cluj și Iași (1964 și 1965) adevărate conferințe naționale, care au fost nu numai pentru noi și pentru filiale evenimentele remarcabile, dar și pentru ansamblul mișcării științifice din orașele-gazdă (participarea unor colegi din afara Societății și chiar a specialității a dovedit interesul pe care l-au stîrnit reuniunile noastre).

Să ne fie permis să atragem atenția aici, în treacăt, ca să nu consacram capitole speciale unor aspecte să zicem terestre ale activității noastre, asupra unui detaliu: reuniunile de la Cluj și Iași, și în general toată munca Societății, s-au desfășurat cu un minim de cheltuieli din bugetul Societății (care, de altfel, este derizoriu în raport cu cel al altor societăți similare). Aceasta dovedește că unicul motor al activității noastre este pasiunea dezinteresată, dragostea pentru disciplinele cărora ne-am consacrat. Masiva participare la Cluj și la Iași, precum și la reuniunile din străinătate, a clasicistilor, s-a putut realiza prin sacrificiile, nu totdeauna ușoare, ale fiecăruia. În măsura posibilităților sale, Societatea a contribuit la sprijinirea celor care au prezentat comunicări. Fără a vrea să actualizăm aici prea bătătoritul *locus de divitiis* al retorilor romani, credem totuși că în cazul nostru modestia resurselor financiare este stimulatorie sau cel puțin selectoare.

În afara filialelor menționate, membrii Societății se găsesc răspîndiți în foarte numeroase orașe ale țării; activitatea lor se reduce deocamdată la participările la ședințele centrului și ale filialelor (trebuie să amintim aici cu satisfacție regularitatea cu care, de ani de zile, profesorul D. Crăciun se deplasează în fiecare lună de la Rîmnicul Sărat; alți colegi depun eforturi și mai mari — datorită depărtării geografice — pentru a fi în mijlocul nostru; în afara profesorului

M. Jacotă de la Iași, amintim prezența, aproape regulată în ultima vreme, a colegilor T. Popescu din Oradea și C. Chircu de la Iași).

Poate nu ar fi lipsit de interes să vă prezentăm o repartitie pe orașe a membrilor Societății; ni s-ar înfățișa astfel nu numai succesele, dar și lacunele și ar deveni mai clare direcțiile în care trebuie să ne îndreptăm eforturile. Din cei 291 membri, 152 sînt din București, 35 din Iași, 32 din Cluj, 26 din Constanța, 14 din Craiova, 2 din Timișoara, 2 din Bacău, 4 din Ploiești, 2 din Brlad, 2 din Rimnicul Sărat și cîte unul din Alba-Iulia, Băneasa-Adamclisi, Focșani, Galați, Gura Humorului, Hălăucești-Paşcani, Hirleu, Mangalia, Medgidia, Moinești, Oradea, Oravița, Puciești-Iași, Roman, Tg.-Mureș, Tulcea, Turda, Sibiu, Suceava, Vaslui.

După cum s-a putut vedea din prima parte a raportului de față, Societatea s-a preocupat și de soarta învățămîntului limbilor clasice. Destul de numeroasele ședințe consacrate programelor și manualelor, memoriile depuse de Societate la forurile competente, audiența colectivă acordată biroului de Ministrul Învățămîntului au avut, și sperăm că vor avea și în viitor, o influență pozitivă asupra consolidării și perfecționării învățămîntului limbilor clasice. În ceea ce ne privește, nu vom neglija nimic din ce se poate întreprinde în acest sens.

Din realizările trecute în revistă mai sus, se poate trage concluzia că Societatea și-a îndeplinit cu succes misiunea pe care și-a propus-o. Desigur, sînt încă multe de făcut: trebuie perfecționate actualele forme de lucru, trebuie incluse și preocupări noi (acțiuni de popularizare, publicații științifice variate, textele bilingve în primul rînd, poate monografiile într-un viitor mai îndepărtat). Reflectînd asupra realizărilor din acest prim deceniu, vom găsi fără îndoială forța, entuziasmul și perseverența necesare ca, la sfîrșitul celui de al doilea deceniu, în fața tuturor celor prezenți azi, dar și a celor care astăzi nici nu bănuiesc poate că vor deveni clasiști, să se poată prezenta un raport și mai îmbucurător.

3. Prof. D.M. PIPPIDI, *Revista „Studii clasice”*. *Realizări și perspective*.

Așa cum vă este cunoscut, așa cum mi s-a întîmplat s-o subliniez în mai multe rînduri — chiar dacă nu spre mulțumirea tuturor — în dările de seamă anuale, în activitatea de ansamblu a Societății revista *Studii clasice* ocupă un loc de seamă. Alături de seminariile de lucru care sînt ședințele lunare de comunicări, poate într-o măsură și mai mare, revista a oglîndit de-a lungul celor zece ani pe care i-am străbătut căutările noastre în direcția unei forme cît mai potrivite de afirmare, progresele încete dar sigure pe calea îmbunătățirii conținutului și al înfățișării publicației, ecoul din ce în ce mai larg găsit de aceasta în cercurile de specialiști de pretutindeni.

Drumul n-a fost ușor, dar ne-a susținut dorința de a contribui la ridicarea nivelului științei antichității în țara noastră prin asigurarea unei posibilități de publicare studiilor de filologie clasică și de istorie greco-romană, în sensul cel mai cuprinzător al cuvîntului, atunci ca și acum lipsite de un sediu al lor propriu în rețeaua de cercetare a țării. Dacă pînă astăzi acest „sediu” lipsește, dacă pînă astăzi nimeni nu s-a gîndit să ia asupra-și înființarea unui „centru” sau a unui „institut” închinat acestor preocupări, asemenea numeroaselor „centre”, „institute” și „baze” din sistemul Academiei sau din rețeaua departamentală, această lacună a fost implinită pînă la un punct (aș putea chiar spune: a fost implinită cu succes, judecînd după rezultate) de întemeierea Societății de studii clasice și, mai ales, de publicarea cu regularitate a unei reviste cu profilul revistei noastre.

Nu-i greu de înțeles, într-adevăr, că dintre foloasele aduse indiferent cărei discipline de un institut de specialitate două sînt mai însemnate și de un efect durabil: închegarea unui colectiv de cercetători mai mult sau mai puțin numeros și introducerea în activitatea acestuia

a unui ritm de muncă statornic. Aceste importante rezultate au fost însă obținute, avem dreptul s-o spunem, de editarea cu regularitate a revistei noastre, de vreme ce, așa cum apare limpede la o răsfoire oricât de superficială a colecției, publicația și-a asigurat un număr în continuă creștere de colaboratori credincioși, iar în planul de lucru individual al acestora — indiferent de vîrstă și preocupări — momentul trimiterii la tipar a fiecărui volum a devenit de zece ani un soroc ineluctabil.

Asemenea rezultate nu sînt neglijabile, dacă ne gîndim că au fost obținute fără sacrificii suplimentare din partea statului, fără un aparat de supraveghere a activității colaboratorilor, chiar fără un plan dinainte stabilit al problemelor de rezolvat și al domeniilor de cercetare. Dar mai sînt două aspecte ce se cuvin relevate în aceste considerații liminare, strîns legate de lărgirea cercului de colaboratori și de adîncirea experienței noastre redacționale: sporirea continuă a calității materialelor publicate și efortul de a imprima revistei un caracter de actualitate — sub raportul metodelor de cercetare ori al problemelor cercetate. Această din urmă trăsătură e subliniată în revista noastră de atenția dintotdeauna acordată rubricii *Studiile clasice în lume*, după cum e oglindită în numărul în continuă creștere al dărilor de seamă despre lucrări din cele mai variate domenii ale antichității: 10 în volumul II (cel dintîi din serie în care s-au publicat recenzii: în primul volum nu figurează nici una), 50 în volumul IX (cu precizarea că numărul ar fi putut fi mai mare, dacă n-am fi atins plafonul paginilor acordate revistei de Prezidiul Academiei). La rîndul ei, rubrica *Studiile clasice în lume*, nelăsată sporită pentru a semnaliza cititorilor cit mai multe din direcțiile noi de cercetare în știința antichității sau pentru a-i informa despre congresele și conferințele internaționale ținute în cursul fiecărui an cu participarea unor delegați români, a contribuit, avem temeii s-o credem, la informarea lor corectă și la întreținerea interesului pentru acest fel de manifestări științifice, cu tot ce pot aduce ele ca sugestii de lucru sau ca bilanț de realizări.

Puțin înainte, am făcut aluzie la îmbunătățirea materialelor publicate de-a lungul etapei de zece ani pe care o sărbătorim. Afirmatia trebuie înțeleasă în îndoitul sens că primului nucleu de redactori li s-au adăugat treptat alții noi, români și străini, mulțumită cărora sfera preocupărilor revistei n-a încetat să se lărgescă, iar nivelul contribuțiilor a crescut și el, pe măsura valorii științifice a autorilor. O privire asupra volumelor apărute sau a celui în curs de publicare e de ajuns ca să învedereze această creștere de prestigiu a revistei, în ale cărei sumare se întîlnesc — citez la întîmplare! — numele unor Alfred Ernout, Pierre Chantraine, Giacomo Devoto, John Chadwick, Emile Benveniste, Kazimierz Kumaniecki, Léon Herrmann, Vladimir Georgiev, Manu Leumann, iar din domeniul istoriei și al arheologiei: Georges Daux, Ronald Syme, Kazimierz Michałowski, Ap. Dascalakis, Iza Biezuńska-Małowist, Charlotte Welskopf, Franco Sartori, ca să nu mai vorbesc de Louis Robert, a cărui participare la efortul nostru e pentru noi o cinste deosebită și care a început în paginile *Studiilor clasice* o serie de articole menite să alcătuiască o carte anume consacrată documentelor epigrafice și numismatice dintre Carpați și Propontida.

Dar, cu o salbă oricît de strălucită de colaboratori străini nu se poate ține o revistă de specialitate, mai ales o revistă cu rosturile revistei noastre, într-o țară ca a noastră. De aceea, eforturile Societății Indoește și ale redactorilor responsabili în special s-au îndreptat din capul locului spre constituirea unei echipe statornice de colaboratori români, din numărul cărora fac parte, se înțelege, o mîină de *triarri* (li cunoașteți, și nu-i nevoie să-i numesc), un grup ceva mai mare de *hastati* (și ei prezenți în paginile fiecărui volum, gata să ne ajute cu vorba și cu condeiul), în sfîrșit, un mînunchi în continuă creștere de *principes* plini de rîvnă, la rîndul lor susceptibili

de a fi repartizați în mai multe clase de vîrstă : cei mai tineri abia au părăsit băncile Universității, și e pentru noi motiv de adîncă mulțumire împrejurarea că o seamă din ei și-au văzut tipărite în *Studii clasice* primele contribuții științifice, fie că e vorba de lucrări prezentate la examenul de stat, fie de modeste cronici sau dări de seamă. A le cita astăzi numele, nu mi se pare necesar : prefer să le spun, simplu, cit de mare ne e bucuria de a-i fi putut ajuta să-și publice în condiții demne paginile de debut și să le exprim — în numele-mi personal și al Comitetului de redacție — urări de muncă spornică și de succese cit mai mari în viitoarea lor carieră științifică.

Oricît mi-ar veni de greu, după asemenea considerații generale, să trec la tablouri statistice, mă tem că nu mă pot dispensa de a vă oferi aci și unele cifre, care au utilitatea de a oglindi nemijlocit, pe de-o parte, amploarea efortului Societății pentru redactarea, pe de altă parte, amploarea jertfelor consimțite de Academie pentru tipărirea primelor zece volume ale *Studiilor clasice*. (Pentru a nu lăsa nimic la o parte, datele includ și volumul în acest moment sub tipar, pe care nădăjduim să-l putem difuza înainte de începutul verii) :

P a g i n i t î p ă r î t e (sau în curs de tipărire), circa 4 300 ; din cele 10 tomuri, cel mai subțire e primul : 258 pagini, cel mai voluminos al III-lea : 502 pagini. În medie, fiecare volum are mai mult de 400 pagini de formatul cunoscut.

S u m a r e l e fără îndoială de valori inegale, dar în genere comportînd aceleași rubrici, însumează circa 200 de comunicări și studii, circa 50 de note și discuții, circa 65 de cronici ; în sfîrșit, circa 250 de recenzii. Acestea li se adaugă cronicile închinete an de an vieții Societății, despre care nu e temerar să presupunem că vor fi de un neprețuit folos cercetătorilor activității noastre în anul 2058, cînd se va serba cu pompă primul centenar ; în sfîrșit, nelipsita *Bibliografie clasică românească*, care permite specialiștilor (și bibliografilor !) străini să se informeze precis și lesne cu privire la activitatea desfășurată de cercetătorii români în domeniul științei antichității.

Cifrele pe care vi le-am dat își au desigur elocința lor. Dacă nu mai mult, ele proclamă că hărnicia nu ne-a lipsit, nici rîvna de a ne cîștiga în activitatea pe care o desfășurăm un loc onorabil. Că s-ar fi putut face mai mult, e neîndoios. Dar, pentru a judeca lucrurile obiectiv, nu trebuie să uităm de unde am pornit, nici că — în viața unei întocmiri ca a noastră — zece ani e puțin. Societatea de studii elenice din Paris — *Société pour l'encouragement des études grecques* — și-a serbat în mai 1967 o sută de ani de existență ; asociația identică din Anglia se apropie și ea de centenar. Și aceste exemple nu sînt singurele. Dacă ne mai raportăm și la vechimea tradiției clasice în țările respective, dacă nu uităm nici numărul mare de catedre și cercetători, precum și mijloacele de lucru ce le stau la dispoziție, vom aprecia, cred, mai corect semnificația etapei străbătute și a drumului ce ne rămîne de parcurs.

În această din urmă privință avem temeluri să fim optimiști. În primul rînd, regularitatea cu care a fost editată, primirea de colaborări străine și faptul că noi înșine publicăm și în alte limbi dect în românește înseamnă mai puține piedici în răspîndirea revistei peste hotare și mai multe șanse pentru ostenețile noastre de a fi cunoscute și apreciate de specialiștii de pretutîndeni. În sfîrșit, și mai ales, mănunchiul de colaboratori cu care intrăm în cel de-al doilea deceniu de existență ne dă încredințarea că de-aci înainte vom întîmpina tot mai puține greutăți în predarea la vreme a manuscriselor și, îndeobște, în munca redacțională.

O întrebare pe care sîntem ținuți să ne-o punem, în momentul cînd încheiem acest bilanț decenal, e aceea dacă alcătuirea revistei e mulțumitoare, dacă structura de pînă acum a volumelor trebuie menținută, sau, eventual, modificată. Personal (și tovarășii din colegiul de redacție împărtășesc acest mod de a vedea) socot că, dacă materialele publicate pot și trebuie să fie în

măsura posibilului îmbunătățite, profilul revistei, rubricile ei permanente e bine să rămână neschimbate, cel puțin atita vreme cit Societatea de studii clasice va avea de îndeplinit funcția pentru care a fost creată. Dacă, într-un viitor pe care nu-l putem prevedea, ne vom găsi înaintea unei situații noi; dacă un eventual institut de studii clasice — de caracter filologic sau istoric — ar veni să se adauge institutelor de pe acum existente ale Academiei; dacă acest institut — sau „centru”, sau oricum i s-ar zice — ar edita o publicație sau mai multe publicații proprii, în raport cu activitatea pe care ar fi chemat s-o desfășoare, atunci, de bună seamă, ne-am putea gândi la schimbări care astăzi ne apar premature.

Tovarăși, mă apropiu de sfârșitul unei dări de seamă pe care am căutat s-o fac scurtă, pentru a evita să devină fastidioasă. N-aș vrea să închei totuși înainte de a repeta mulțumirile pe care le-am mai exprimat și în alte împrejurări unor instituții fără de al căror sprijin munca noastră n-ar fi fost posibilă, sau ar fi fost din cale afară de anevoioasă:

Academiei Republicii Socialiste România — pentru generozitatea cu care ne-a acordat patronajul ei moral și ajutorul material pentru publicarea Studiilor clasice;

Ministerului Învățământului — pentru o subvenție anuală pe care singură dezinteresarea noastră a menținut-o în actualele-i limite modeste;

Editurii Academiei — pentru sollicitudinea cu care a întâmpinat de fiecare dată cererile privitoare la format, la hirtie și, în genere, la prezentarea grafică a revistei.

Și, acum, permiteți-mi să închei. Colaboratorilor din primii zece ani ai *Studiilor clasice*, felicitările Comitetului de redacție pentru contribuțiile lor la revistă și urările cele mai călduroase de rodnică activitate viitoare;

Ascultătorilor de astăzi — mulțumiri pentru răbdarea cu care ne-ați urmărit și prietenia cu care ne-ați înconjurat;

Tuturor membrilor din București și din cele trei filiale — multă sănătate și rugămintea de a fi prezenți, în martie 1978, în aceeași sală, la sărbătorirea a douăzeci de ani de la întemeierea Societății de Studii Clasice din România!

Mesaje de salut. Se dau citire scrisorii prof. R. VULPE, împiedicat de a participa la ședință, și telegramei prof. T. POPESCU (Oradea).

Luări de cuvânt. Câțiva colegi au adus completări rapoartelor și au scos în evidență rolul Societății în acești zece ani.

Prof. N. I. BARBU a dat informații asupra succeselor catedrei de filologie clasică a Universității din București, asupra situației limbilor clasice în învățământ și asupra vizitelor unor savanți străini programați să țină conferințe la Societate: A. Michel (Lille) și R. Verdère (Bruxelles).

Prof. C. CHIRCU aduce salutul Filialei ieșene și scoate în evidență succesele, de organizare și de prestigiu, ale clasicistilor din capitala Moldovei: pornită cu un grup de 11 membri, filiala are actualmente 35 și circa 15 cereri noi își așteaptă rezolvarea. Ședințele se țin cu regularitate și tind către o periodicitate lunară; vorbitorul repetă invitația adresată colegilor bucureșteni de a ține comunicări în ședințele filialei. Atrage atenția de asemenea asupra perspectivelor care se deschid activității Societății prin extinderea învățământului limbii latine și prin înființarea, la Facultățile de la Iași și Cluj, a unor secții de română-latină.

Prof. M. MARINESCU-HIMU, membru fondator al Societății, evocă atmosfera de urbanitate, constant menținută în cei zece ani de activitate, și-și exprimă dorința ca Societatea

să joace un rol activ în studierea și popularizarea tradițiilor umaniste, vechi de șase secole, din România.

Prof. D. CRĂCIUN subliniază rolul prof. N. I. BARBU în ridicarea prestigiului clasicismului nostru peste hotare.

După un scurt cuvînt de închidere al președintelui, ședința festivă se ridică la ora 20⁰⁰.

CV

ȘEDINȚA DIN 4 APRILIE 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți: L. Buzdugan, A. Calangiu, Gh. Ceașescu, E. Cizek, I. G. Coman, Tr. Costa, D. Crăciun, M. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer, S. Gherasim, M. Gramatopol, Al. Graur, Tr. Lăzărescu, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, Gh. Mușu, V. Nicolae, M. Nicolaescu, N. I. Niculiță, D. M. Pippidi, A. Pîrvulescu, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poșghire, E. Poghire, M. Simionescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, L. Tudoran, J. Unguru, R. Vulpe, J. Zezeanu.

Invitați: Al. Barnea, P. Ceașescu, T. Datcu, C. Erbiceanu, D. Guran, R. Lăzărescu, M. Neagoe, M. Theodorescu, A. Vasile, Ec. Vulpe, A. Zwolwer.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății: prof. CONSTANȚA M. VOINEA (recomandată de prof. A. THEGARTEN și G. PISOSCHI), prof. CLIO MĂNESCU (recomandată de prof. Gh. TOHĂNEANU și M. PÎRLOG), prof. RADU LĂZĂRESCU (recomandat de prof. C. POȘGHIRC și D. SLUȘANSCHI).

Prezentări de lucrări recente. E. CIZEK: P. Grimal, *Essai sur l'Art poétique d'Horace*, Paris, 1968; id., *Études de chronologie cicéronienne (années 58 et 57 av. J.-C.)*, Paris, 1967; J.-M. André, *Recherches sur l'otium romain*, Paris, 1962; P. Aubenque, J.-M. André, *Sénèque*, Paris, 1964. Prof. TR. LĂZĂRESCU: *Vita Latina*, XXVIII, 1967. I. FISCHER: M. Pîrlog, *Gramatica limbii latine*, București, 1966. Acad. AL. GRAUR: G. Koufomoulis, *Ἀντίστοιχον λεξικὸν τῆς νέας ἑλληνικῆς*, Atena, 1967.

Comunleare. GH. CEAȘESCU, *Concepția lui Tacit asupra politicii externe romane*. (Vezi mai sus, p. 145—155.)

Discuții. Au prezentat observații prof. R. VULPE, E. CIZEK, GH. POENARU-BORDEA și TR. LĂZĂRESCU.

Prof. R. VULPE scoate în evidență faptul că Tacit, ca numeroși alți oameni politici romani, era partizanul unei atitudini ofensive la granița imperiului; realitățile însă nu permiteau ducerea îndelungată a unei asemenea politici, care ar fi creat frontiere nesigure și ar fi înglobat în imperiu regiuni greu de apărat; de aceea, mulți partizani ai acestei politici au fost nevoiți s-o abandoneze, o dată investiți cu responsabilități politice (este cazul, între alții, al lui August și Tiberiu).

GH. POENARU-BORDEA se întreabă dacă ideea corelației dintre politica internă și cea externă, atribuită de autor lui Tacit, nu aparține concepțiilor noastre asupra interdependenței fenomenelor.

Diverse. Secretariatul dă informații asupra activității filialei din Constanța. În ziua de 2 martie s-a ținut Adunarea generală a Filialei, având la ordine de zi, pe lângă comunicarea *Cuptoare romano-bizantine de la Ollina* de M. IRIMIA, alegerea biroului pe anul 1967—1968. Au fost aleși: președinte: prof. A. RĂDULESCU, vicepreședinte: prof. TR. LAZAROVICI, secretar: M. IRIMIA, casier: prof. I. ROȘCULEȚ, membru: prof. C. DABA. S-a fixat, de asemenea, planul ședințelor de comunicări pînă la sfîrșitul anului școlar.

Ședința se ridică la ora 19⁴⁵.

CVI

ȘEDINȚA DIN 9 MAI 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte, și prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide de la ora 18⁴⁵.

Membri prezenți: N. I. Barbu, V. Barbu, Gh. Ceaușescu, E. Cizek, Fl. Demetrescu, P. Diaconu, E. Dobroiu, Vl. Dumitrescu, M. Duțescu, I. Fischer, Al. Giurgea, Al. Graur, M. Hetco, R. Iordache, Tr. Lăzărescu, M. Marinescu-Himu, A. Piatkowski, A. Pirvulescu, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghiric, E. Poghiric, Aurel Popescu, C. Săndulescu, N. Ș. Tanașoca, J. Unguru, R. Vulpe.

Invitați: Al. Barnea, I. Barnea, Th. Bolintineanu, M. Comșa, C. Dobre, M. Tițu-Băluț, A. Vasile.

Alegeri de noi membri. Au fost aleși membri ai Societății: MARIANA TIȚU-BĂLUȚĂ (recomandată de prof. N. I. BARBU și E. CIZEK) și AL. BARNEA (recomandat de M. NASTA și E. DOBROIU).

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU: ΠΑΑΤΩΝ, 35—36, 1966. C. SĂNDULESCU: G. Brătescu, *Hipoeratismul de-a lungul veacurilor*, București, 1968. Prof. C. POGHIRIC: V. Velkov, *Robstoolo v Trakija i Mizija prez antičnostta*, Sofia, 1967. I. FISCHER: *Studia Mycenaea*, Brno, 1968.

Informare. Prof. N. I. BARBU face o succintă prezentare a lucrărilor Congresului Asociației „Guillaume Budé”, ținut anul acesta la Paris și consacrat epicureismului. Congresul a avut și un caracter festiv, coincizînd cu a 50-a aniversare a fundării Asociației și cu a 500-a aniversare a nașterii umanistului francez, patron al acesteia. În continuare, d-se dă informații asupra sesiunii anuale a asociației „Conuentus omnium gentium ac nationum Latinae linguae litterisque foudendis”, ținută la Roma.

Comunicare. Prof. R. VULPE, *Limita meridională a provinciei romane Scythia*. Cu prilejul fărîmării provinciilor Imperiului roman prin reforma administrativă a lui Dioclețian, Dobrocea a fost despărțită de Moesia Inferioară, formînd o provincie separată cu numele de *Scythia*. Ceea ce a rămas din vechea provincie spre vest a căpătat numele de *Moesia Secunda*. Limita dintre cele două noi provincii era formată de o linie care, coincizînd spre țarmul pontic cu granița dintre teritoriile rurale ale orașelor *Dionysopolis* (Balci) și *Odessus* (Varna), pornea de la înălțimea Ialtasu (cota 252) de deasupra satului actual Ecrenė-Kranevo (antica *Gelania*, bizantina *Cranea*), ținea spre vest malul de sud al văii *Zyras* (azi Batova), trecînd pe lângă satul Dișpudac, apoi traversa această vale probabil prin dreptul actualului sat Cealtar, părăsind teritoriile orașelor pontice menționate, spre a coti către orașul de azi Tol-

buhin-Bazargic, de unde lua direcția NNV, spre Dunăre, pe un traseu care trecea printre satele actuale Arnăutcuius, Ezibei, Carasinan, Bazaurt, Armutlia, Azaplar, Alexandria (Capaci), Dobromir, Caranlic, urmînd marginea de est a masivului păduros al Deliormanului. Limita lăsa provinciei Scythia zona de silvostepă și stepa, cu orașul *Dionysopolis*, cu localitatea Ecrenê, cu orașul *Zaldapa* localizat de autor la Abtaat (unde pînă de curînd se crezuse greșit că ar fi fost orașul *Abrittus* din Moesia Secunda, acum sigur identificat, pe baze epigrafice, cu orașul actual Razgrad, la peste 100 km mai spre sud). De la Caranlic limita provincială se îndrepta direct spre Dunăre, căreia îi atîngea malul la jumătatea distanței dintre lacurile Oltina și Mirleanu, interpunîndu-se între garnizoanele navale de la *Allinum* (Oltina) în Moesia Secunda și *Flaviana* (Mirleanu) în Scythia. Corespunzînd, pe harta pedologică, liniei de separație dintre solul roșu de pădure și cernoziomul de stepă și prezentînd o direcție paralelă cu văile ce străbat masivul forestier al Deliormanului, acest traseu a fost determinat exclusiv de motive geografice.

Discuții. Pun întrebări și iau parte la discuții : I. BARNEA, VL. DUMITRESCU, C. POGHIRC, P. DIACONU, V. BARBU, E. DOBROIU, GH. POENARU-BORDEA, N. I. BARBU, TH. BOLINTINEANU.

C. POGHIRC consideră că pentru trecerea de la *Allinum* la *Oltina* nu trebuie presupusă o fază slavă intermediară, confuzia dintre *o* și *a* fiind un fenomen atestat în dacia tardivă; trebuie, de aceea, admisă continuitatea așezărilor urbane în Dacia și Scythia.

I. BARNEA propune o deplasare spre vest a părții nordice a graniței trasate de autor.

P. DIACONU socotește că microclimatul nu ar trebui invocat ca argument, date fiind schimbările esențiale produse în cursul secolelor : tehnica construcțiilor dovedește că în antichitate gradul de umiditate era mult mai ridicat decît azi.

V. BARBU crede că limita trebuie pusă în legătură cu existența unui drum, iar traseele drumurilor urmează cursurile apelor.

E. DOBROIU consideră sigură identificarea Axiopolis cu Sanctus Cyrillus, deoarece pe locurile martiriului se construiau sanctuare care dădeau numele fie unei fortărețe, fie întregii localități.

Diverse. Prof. N. I. BARBU anunță vizita prof. Raoul Verdière din Bruxelles, care va ține o conferință în cadrul unei ședințe extraordinare a Societății.

Ședința se ridică la ora 20⁴⁵.

CVII

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 16 MAI 1968

Prezidează prof. N. I. BARBU, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁵.

Membri prezenți : N. I. Barbu, G. Bunescu, L. Buzdugan, E. Cizek, L. Cocone, I. Coman, Tr. Costa, D. Crăciun, G. Creția, M. Crișan, E. Dobroiu, C. Drăgulescu, M. Dumitrescu, M. Dușescu, M. Economu, I. Fischer, A. Giurgea, Gh. Guțu, M. Hetco, R. Iordache, L. Lupaș, M. Marinescu-Hîmu, Margareta Nasta, M. Nasta, M. V. Petrescu, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, C. Poghirc, E. Poghirc, L. Pop, A. Rădulescu, C. Sân-

dulescu, P. Sfetețu, M. Simionescu, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, A. Tuzu, R. Vulpe, L. Wald.

Invitați: R. Costescu, D. Mincu, A. Pippidi, R. Verdière, C. Zarifopol.

Prof. N. I. BARBU salută prezența prof. RAOUL VERDIÈRE de la Universitatea din Bruxelles, director al instituției „Centre de latin”.

Conferință. Prof. R. VERDIÈRE, *De la tisane de Britannicus au puer de la IVe églogue virgilienne*. Natura precisă a plantelor care cresc în jurul leagănului *puer*-ului din a IV-a bucolică vergiliană n-a făcut obiectul unor investigații. Or, aceste plante sînt medicinale. Anticii le folosesc pentru a vindeca bolile de care suferea sau putea suferi Octavius. Pe de altă parte, J. Ziehen a dat interpretarea corectă versului 10, reprodus, cuvînt cu cuvînt, la sfîrșitul bucolicelor de la Einsiedeln: Apollo = Nero, și Lucina = Octavia. Aplicînd această ecuație la bucolica vergiliană și bazîndu-se pe calculele lui J. Carcopino, după care bucolica n-a putut fi scrisă decît între 5 octombrie și 1 decembrie, autorul ajunge la următoarele concluzii: (1) Apollo = Octavius, și Lucina = Scribonia; (2) deoarece bucolica a IV-a a fost scrisă înaintea nașterii Iuliei și deoarece acest poem anunță venirea pe lume a unui copil în jurul leagănului căruia cresc plante medicinale, de care Octavius s-a putut servi, ar fi necesare argumente foarte solide pentru a dovedi că copilul așteptat nu era al lui Octavius, adică viitoarea Iulia. Vergilius s-a înșelat în prevestirile sale.

Ședința se ridică la ora 19.

CVIII

ȘEDINȚA DIN 6 Iunie 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 18⁰⁰.

Membri prezenți: I. Acsan, P. Alexandrescu, N. I. Barbu, Al. Barnea, V. Bălăianu, L. Buzdugan, L. Cocone, M. Coja, I. G. Coman, Em. Condurachi, P. Diaconu, C. Drăgulescu, H. Dumitrescu, M. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, M. Dușescu, I. Fischer, Val. Georgescu, S. Gherasim, M. Gramatopol, Al. Graur, Vl. Iliescu, I. Ionescu, R. Iordache, L. Lupăș, M. Manolescu, M. Marinescu-Hîmu, Margareta Nasta, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, Z. Petre, M. V. Petrescu, A. Piatkowska, D. M. Pippidi, Gh. Poenaru-Bordea, E. Poghir, A. Popa, M. Popa, T. Popescu, Cl. Popovici, C. Săndulescu, Al. Suceveanu, N. I. Ștefănescu, N. Ș. Tanașoca, J. Unguru.

Invitați: M. Alexandrescu-Vianu, I. Barnea, Gh. Cantacuzino, P. Năsturel, A. Popovici, A. S. Ștefan, S. Ștefan, Cr. Vlădescu.

Prezentări de lucrări recente. Prof. M. MARINESCU-HIMU: L. Robin, *La pensée hellénique, des origines à Épicure*², Paris, 1967. Prof. I. G. COMAN: B. Altaner, *Kleine patristische Schriften*, Berlin, 1967.

Comunicare. Prof. D. M. PIPPIDI, *Sfîrșitul păgînismului în Știința mică*.

Vorbitorul schițează un tablou de ansamblu al vieții religioase în Dobrogea romană, punînd în lumină, pe rînd, aspectele elenice ale religiei populației din orașe și sate, credințele romane și cultele orientale, a căror răspîndire în porturile de pe țărmul de apus al Mării Negre încearcă s-o reconstituie începînd din epocă elenistică.

Zăbovind asupra primelor vestigii creștine aflate pe pământul dintre Dunăre și mare, D-sa analizează conținutul și condițiile descoperirii depozitului de sculpturi de la Constanța, ajungând la concluzia că trebuie să vedem în această încercare de salvare de la distrugere a unor icoane păgine un episod al războiului care, în secolele al IV-lea și al V-lea, în toate provinciile Imperiului, opune creștinismul triumfător religiei tradiționale. În același sens interpretează și depozitul de monumente mithriace descoperit în peștera Adam, de la Gura Dobrogei, de cercetătorii Institutului de speleologie.

Diseuții. Pun întrebări și prezintă observații: I. IONESCU, P. DIACONU, I. BARNEA, M. DUȚESCU, EM. CONDURACHI, I. G. COMAN, GH. POENARU-BORDEA.

Acad. EM. CONDURACHI se arată de acord cu interpretarea dată de autor dispoziției ordonate a tezaurului de sculpturi de la Tomis. În ceea ce privește organizarea bisericească din Scythia Minor, emite ipoteza, bazată pe analogii din alte provincii (Palestina, de exemplu) că ceea ce s-a considerat a fi un palat episcopal, la Histria și, poate, la Callatis, era în realitate o mănăstire.

I. BARNEA semnaleză persistența păgânismului la Dinogetia pînă în secolul al V-lea: s-au găsit figurine de *terra stampata* reprezentându-l pe Dionysos; în interiorul unei *domus* a fost identificat un *lararium*.

Prof. I. G. COMAN consideră ipoteza avansată de acad. EM. CONDURACHI confirmată de un text din Epiphanius care vorbește de mulțimea mănăstirilor audiene din această regiune.

Diverse. Prof. MARIA MARINESCU-HIMU informează Societatea despre vizita făcută de d-sa și de tovarăsa J. UNGURU Filialei din Iași, cu care prilej a prezentat comunicarea *Trașiția plutarhiană în România*.

Acad. AL. GRAUR anunță vizita, în cursul lunii iunie, a prof. J. Chadwick.

Secretariatul dă informații asupra activității filialei din Constanța: în 28 aprilie prof. N. LASCU a vorbit despre *Ovidiu la Sulmona*.

Ședința se ridică la ora 20⁰⁰.

CIX

ȘEDINȚA EXTRAORDINARĂ DIN 26 Iunie 1968

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 19¹⁵.

Membri prezenți: V. Atanasiu, N. I. Barbu, Al. Barnea, Em. Boilă-Doruțiu, G. Bunescu, L. Buzdugan, A. Calangiu, Gh. Cantacuzino, Gh. Ceaușescu, L. Coconeș, I. G. Coman, I. Fischer, Val. Georgescu, M. Gramatopol, Al. Graur, M. Guțu, L. Lupaș, M. Marinescu-Himu, Gh. Mușu, Margareta Nasta, M. Nasta, Z. Petre, A. Piatkowski, D. M. Pipidi, C. Poghirc, L. Pop, Cl. Popovici, C. Săndulescu, D. Slușanschi, N. Ș. Tanașoca, R. Vulpe, L. Wald.

Invitați: A. Bolla, J. Chadwick, P. Davidescu, A. Popovici, Al. S. Ștefan, S. Ștefan, A. Vasile.

Acad. AL. GRAUR, salută prezența la această ședință a prof. J. CHADWICK (Cambridge).

Conferință. J. CHADWICK, *Aegean History 1500—1200 B. C.* (Vezi mai sus p. 7—18).

Ședința se ridică la ora 20¹⁵.

CX

ȘEDINȚA DIN 3 OCTOMBRIE 1968

Prezidează prof. R. VULPE, vicepreședinte.

Ședința se deschide la ora 18¹⁰.

Membri prezenți: M. Coja, Fl. Demetrescu, H. Dumitrescu, Vl. Dumitrescu, I. Fischer, I. Franga, M. Hetco, M. Marinescu, H. Mihăescu, M. Nicolaescu, Em. Popescu, M. Russu, J. Unguru, R. Vulpe.

Constatându-se că numărul membrilor prezenți nu permite constituirea reglementară a Adunării generale, în vederea căreia fusese convocată ședința, se hotărăște, în conformitate cu statutul, amânarea adunării pentru ziua de joi, 13 octombrie.

Discuții. Pentru a permite celor care nu vor putea participa la Adunarea generală să-și expună părerile, se deschid discuțiile cu privire la proiectul de modificare a statutelor; propunerile urmează a fi comunicate Adunării.

Prof. VL. DUMITRESCU consideră că măsura suspendării din calitatea de membru al Societății a persoanelor cu restanțe mari în achitarea cotizațiilor este insuficientă pentru a asigura intrarea și menținerea în Societate numai a celor care se interesează efectiv de lucrările ei. Propune, de aceea, fie posibilitatea acordată biroului de a suspenda din Societate pe membrii care nu participă la un minim de ședințe, fie alegerea membrilor în două etape: de a propunerea de a fi ales și pînă la alegerea efectivă să existe un interval de verificare de 6 luni.

Ședința se ridică la ora 18³⁰.

CXI

ȘEDINȚA DIN 10 OCTOMBRIE 1968

Adunare generală anuală

Prezidează acad. AL. GRAUR, președinte.

Ședința se deschide la ora 19¹⁵.

Membri prezenți: I. Acsan, I. Aisner, V. Atanasiu, N. I. Barbu, Al. Barnea, A. Bodor, G. Bunescu, A. Calangiu, C. Călinescu, Gh. Ceașescu, C. Chircu, L. Cocone, M. Coja, I. G. Coman, Tr. Costa, M. Crișan, V. Dobrescu, E. Dobroiu, M. Dumitrescu, I. Fischer, I. Franga, Val. Georgescu, Al. Giurgea, Al. Graur, Gh. Guțu, R. Iordache, M. Irimia, M. Jacotă, Tr. Lăzărescu, L. Lupaș, M. Manolescu, M. Marinescu-Himu, M. Mereuță, H. Mihăescu, M. Nichita, V. Nicolae, M. Nicolaescu, S. Nicolau, A. Piatkowski, D. M. Pippidi, E. Poghire, A. Popa, Aurel Popescu, David Popescu, Cl. Popovici, A. Rădulescu, M. Russu, C. Săndulescu, Iorgu Stoian, O. Teaciuc, L. Tudoran, A. Tuzu, J. Unguru, R. Vulpe, L. Wald, J. Zezeanu.

Neputînd participa la Adunarea generală din motive de forță majoră, au trimis adeziuni scrise, prin care se asociază la hotărârile majorității: N. Baran, M. Chișleag, A. Cojan, Gh. Condurache, Gh. Cosoi, St. Cuciureanu, Tr. Diaconescu, I. Gheorghită, N. Gostar, S. Noica, T. Popescu, P. Scripcă, N. Toderășcu, C. Tucaliuc, A. Vraciu.

Fiind convocată pentru a doua oară, Adunarea generală este statutar constituită cu orice număr de membri prezenți. Se trece de aceea la dezbaterile problemelor înscrise în ordinea de zi.

Modificarea statutelor Societății. Discuțiile au ca bază un proiect redactat de birou și distribuit în prealabil tuturor membrilor Societății. În linii mari, proiectul prevede po-

sibilitatea acordată biroului de a atribui premii pentru lucrări de specialitate, suspendarea membrilor cu mari restanțe în plata cotizațiilor și principiile de organizare a filialelor. Dezbaterile și votarea au avut loc pe articole. Au prezentat propuneri și au luat parte la discuții: prof. A. BODOR (din partea filialei Cluj), IORGU STOIAN, M. MARINESCU-HIMU, TR. LĂZĂRESCU, VAL. GEORGESCU, R. VULPE, A. RĂDULESCU, O. TCACIUC, M. CRIȘAN, D. POPESCU; o propunere scrisă a fost trimisă de prof. T. POPESCU.

Prof. A. BODOR propune o nouă redactare a articolelor privind acordarea de premii; de asemenea, propune ca președinții filialelor să devină de drept membri ai biroului Societății; această din urmă propunere a fost acceptată de adunare.

Prof. IORGU STOIAN propune reorganizarea conducerii Societății prin alegerea unui comitet, mai larg decât biroul actual, din sinul căruia să se aleagă un birou, mai restrâns decât cel actual, pentru a asigura, pe de o parte, o mai largă reprezentare în conducere a membrilor Societății și, pe de alta, o operativitate mai mare în luarea hotărârilor. Propunerea nu a fost acceptată de adunare.

Prof. TR. LĂZĂRESCU propune includerea în statute a obligativității votului secret. Propunerea nu a fost acceptată.

În încheierea dezbaterilor se hotărăște ca textul modificat al statutelor să fie prezentat Direcției juridice a Ministerului Învățământului, pentru avizare, și depus apoi la notariat. Noul statut va fi publicat în numărul viitor (XII) al „Studiilor clasice”.

Raportul de activitate al biroului pe anul 1967—1968, prezentat de prof. D. M. PIPPIDI:

Tovarășe și tovarăși,

Dacă țin bine minte, pe punctul de a începe cite una din dările mele de seamă trecute vă făgăduiam că are să fie scurtă, pentru ca pe urmă numărul paginilor citite să mă dea de minciună. Buna mea credință — cînd începeam să scriu — era indiscutabilă, dar de fiecare dată numărul chestiunilor în discuție (ca să nu zic al realizărilor înșirate!) întrecea și prevederile mele și răbdarea d-voastră. De data aceasta vă făgăduiesc să fiu scurt — și am să fiu scurt. Pentru că timpul ne e măsurat și ordinea de zi încărcată, dar mai ales pentru că un raport de activitate nu-i cadrul cel mai potrivit pentru exerciții oratorice. Cu riscul de a părea monoton, voi atinge numai aspectele de căpetenie ale activității noastre, și chiar și pe acelea cu o concizie demnă de cele mai bune modele.

În privința reuniunilor noastre lunare e puțin de spus: ședințele s-au ținut cu punctualitatea care a devenit pentru noi o regulă și în prezența unui număr de membri mereu mai mare. Comunicărilor venite din rîndurile noastre li s-au adăugat în acest an conferințele a trei oaspeți străini, latiniștii Raoul Verdière, din Belgia, și M. Ruch, din Franța, și elenistul John Chadwick, din Cambridge, a cărui prezență în București ne-a dat prilejul să-l ascultăm în mai multe rînduri — aci și în alt cadru — vorbindu-ne despre descoperirea epocală de care și-a legat numele. Nu-i fără interes să arăt și că profesorul Chadwick a acceptat să colaboreze la revistă și că în volumul acum în pregătire vom publica un studiu al său despre Grecia în mileniul al II-lea î.e.n.

În aceeași ordine de idei, nu pot trece sub tăcere nici ședința sărbătorească din primăvara trecută, cînd Societatea noastră a împlinit zece ani de la întemeiere. Nu voi repeta astăzi bilanțul îmbucurător întocmit în acea împrejurare, nici nu voi încerca să rețin din ansamblu

o anume realizare în paguba alteia. Mai important decât orice detaliu, oricât de semnificativ, e faptul însuși că o întovărășire ca a noastră, după o primă etapă, care îndeobște e cea mai dificilă și în cursul căreia n-a făcut decât să prindă forțe, se îndreaptă cu încredere spre un viitor mereu mai bun, cu speranța unor înfăptuiri tot mai însemnate.

Aceasta mă aduce să vorbesc de cel de-al doilea domeniu al nostru de activitate — publicațiile. În ce privește revista (vorbesc de vol. X, actualmente sub tipar), am regretul să constat că pentru întâia oară de la întemeiere ne găsim în situația de a nu fi primit primele corecturi pînă în luna octombrie, ceea ce lasă puține șanse de a vedea volumul tipărit pînă la sfîrșitul anului. De vină sînt împrejurări independente de voința noastră și chiar a editurii, care a făcut tot ce-i stătea în putință pentru a asigura apariția *Studiilor clasice* mai de vreme decât în alți ani. În momentul acesta se fac presiuni mari asupra tipografiei, în speranța că s-ar putea recîștiga ceva din timpul pierdut. A daug că ceea ce — în acest caz — ne apare ca o situație intolerabilă e situația normală a celor mai multe reviste de la noi și chiar de aiurea: volumele purtînd un anumit milesim apar aproape fără excepție în anul următor.

Pentru a ne consola, parcă, de această întîrziere, avem mulțumirea de a vă anunța că un vechi proiect al nostru în materie de tipărituri e pe cale de a se înfăptui. Am în vedere colecția de texte însoțite de traduceri, studii introductive și comentarii critico-exegețice, al cărei regulament de publicare a fost întocmit și comunicat Ministerului Învățămîntului spre aprobare. A fost numită comisia tehnică însărcinată să controleze și să asigure calitatea lucrărilor, a fost întocmită și lista primelor scrieri ce urmează a fi editate, grecești și latine. Rămîne ca editorii cu care s-au purtat discuții și s-au stabilit termene să-și onoreze angajamentele pentru ca această fericită inițiativă să capete și ea măcar un început de realizare.

În domeniul relațiilor externe ale Societății sînt de asemenea de înregistrat unele fapte pozitive. În toamna 1967, cu sprijinul Ministerului Învățămîntului, am putut asigura fie și o participare redusă la Conferința de studii clasice de la Görllitz. Despre activitatea desfășurată cu acel prilej de delegații noștri — regretatul profesor Macrea și tov. lector Mihail Nasta — s-a mai vorbit în ședințele noastre și nu mi se pare necesar să stărui. Prefer să subliniez împrejurarea că — peste aproximativ două săptămîni — o delegație mai numeroasă ne va reprezenta la Conferința de studii clasice de la Varșovia, unde sperăm să facă bună treabă. Ca de obicei, munca de recrutare a participanților, lungile și laborioasele tratative cu autoritățile noastre și cu Comitetul polon de organizare sînt merite ale tovarășului secretar-adjunct I. Fischer, căruia vă cer îngăduința să-i mulțumesc în numele meu personal și în numele tuturor celor interesați în această manifestare.

Cît vorbim de reuniuni internaționale, se cade să pomenesc aci un proiect al nostru mai ambițios, în vederea căruia s-au făcut primii pași și la înfăptuirea căruia ne propunem să lucrăm din toate puterile: vreau să zic participarea Societății la al V-lea Congres internațional de studii clasice de la Bonn, ce urmează să se întrunească în septembrie 1969. Primele amănunte în această privință yă sînt de pe acum cunoscute: altele vor urma pe măsură ce le vom primi de la Comitetul de organizare, cu care menținem legături. De reținut, oricum, e împrejurarea că — fiind vorba de un congres „închis” — comunicări sau rapoarte nu se vor putea prezenta decât de specialiști solicitați în acest sens de Comitetul internațional, chiar și ei în număr limitat. Dacă informațiile mele sînt bune, țara noastră va figura în programul definitiv cu cel puțin un raport — altele s-ar mai putea adăuga.

Acesta e un motiv de satisfacție, dar e evident că cei mai mulți dintre filologii și istoricii reuniți în capitala Republicii Federale a Germaniei nu vor putea lua parte la lucrările congresului decât prin intervenții în discuțiile prevăzute la sfârșitul fiecărei ședințe.

O dare de seamă anuală, ca aceasta, nu poate nesocoti, firește, activitatea desfășurată în același răstimp de cele trei filiale ale noastre din provincie. În rapoartele mele anterioare această rubrică a figurat cu regularitate, fie că era vorba de formulat elogiul sau critici. De data aceasta am preferat ca despre bine și rău, despre realizările pozitive ca și despre eventualele lipsuri, să vă întrețină chiar reprezentanții filialelor, a căror prezență la lucrările noastre am căutat s-o asigurăm mai bine decât în alți ani. După ce-i veți fi ascultat, veți avea o imagine de ansamblu a stării Societății, de care vă rugăm să țineți seama în momentul cînd — potrivit statutului — veți fi chemați să apreciați activitatea comitetului care-și depune astăzi mandatul.

Raportul de activitate al Filialei din Cluj, alcătuit de prof. N. LASCU, președintele filialei, și prezentat de prof. A. BODOR, vicepreședinte.

Perioada cuprinsă în acest raport a marcat o intensificare și, în același timp, o diversificare a activității Filialei clujene a Societății de studii clasice.

Filiala a organizat, în colaborare cu Secția de istorie veche și arheologie a Institutului de istorie și arheologie din Cluj, trei ședințe de comunicări în care au fost prezentate de către membri ai Societății următoarele expuneri :

C. Daicoviciu, *Ponderea tracilor în Dacia romană*.

I. I. Russu, *Relațiile dintre Dacia romană și Moesia Superior*.

H. Daicoviciu, *Cronologia regilor daci*.

Filiala a mai organizat în zilele de 17 februarie 1968 și 13 martie 1968 ședințe lărgite cu participarea studenților de la facultățile de istorie-filozofie și filologie ale Universității „Babeș-Bolyai”. În aceste ședințe, prof. N. Lascu, președintele Filialei clujene, a prezentat „Procesul lui Ovidiu”, care s-a desfășurat la Sulmona în luna decembrie 1967.

Filiala Cluj a statornicit în anul 1968 relații de colaborare cu Filiala constănțeană a Societății. În cadrul acestei colaborări, au fost prezentate la Constanța două comunicări de către membri ai filialei clujene :

H. Daicoviciu, *Probleme de istorie antică dobrogeană* (februarie 1968);

N. Lascu, *Ovidiu la Sulmona* (aprilie 1968).

În perioada cuprinsă în raport a existat o anumită activitate a filialei și pe plan internațional. Membrii filialei au participat la expunerea ținută de prof. D. Adameșteanu (Italia) despre problemele depistării și ocrotirii monumentelor antice în Italia. Prof. N. Lascu a participat în calitate de acuzator la „Procesul lui Ovidiu”, organizat la Sulmona în decembrie 1967; tot la Sulmona, d-sa a prezentat, cu același prilej, conferința *La fortuna di Ovidio a Costanza*.

Trebuie să relevăm cu satisfacție că spre sfârșitul perioadei cuprinse în raport s-a manifestat o îmbunătățire a colaborării dintre Filiala Cluj și biroul Societății. Una din manifestările acestei îmbunătățiri o constituie și măsurile luate de birou pentru a asigura participarea unui delegat al filialei la adunarea generală anuală a Societății. Totuși, pe această linie mai sînt încă multe de făcut, atît din partea biroului Societății, cît și din partea filialei clujene.

Am dori, în ultima parte a acestui raport, să facem două propuneri privind activitatea Societății. Ni se pare utilă și chiar necesară înființarea cît mai grabnică a unei noi reviste a Societății, cu un caracter mai larg decît *Studii clasice*. Noua revistă ar trebui, după

păreră noastră, să se adreseze nu numai specialiștilor în studii clasice, ci iubitorilor acestor studii, de la elevii ultimelor clase ale liceelor clasice și ale secțiilor umaniste pînă la profesorii de istorie, latină etc.

A doua propunere a noastră privește organizarea de sesiuni (așa cum au fost cele de la Cluj și de la Iași), bine și din vreme pregătite, la care să fie asigurată o largă participare a tuturor filialelor din țară.

În ceea ce privește activitatea Filialei Cluj, biroul va elabora în cel mai scurt timp un plan concret de activitate (comunicări, conferințe, excursii etc.) pentru anul universitar 1968/69 și va începe o acțiune de lărgire a rândurilor filialei prin primirea de noi membri, în special dintre tinerii cercetători.

Raportul de activitate al Filialei din Iași, prezentat de prof. O. TĂCĂCIUC, președintele filialei.

Filiala Iași a Societății de studii clasice, înființată în decembrie 1963, cuprindea în 1967 un număr de 51 membri. În cursul anului 1968 au fost primiți 3 membri noi (prof. emerit Popescu Nicolae din Gura Humorului, asist. univ. Vasilescu Mihai de la Universitatea din Iași și lector univ. Lazăr St. de la Institutul pedagogic din Suceava). Filiala numără în prezent 54 de membri, dintre care 35 sînt din orașul Iași, iar restul din diferite județe ale Moldovei.

În perioada amintită s-au ținut 5 ședințe de comunicări, referate și prezentări de cărți din domeniul filologiei clasice, istoriei antice, arheologiei și dreptului roman. Astfel :

1. În ziua de 19 noiembrie 1967 tov. Silviu Sanie, cercetător la Filiala Academiei din Iași, a prezentat comunicarea *Divinități syro-palmiriene într-un text epigrafic din Dacia*, tov. asist. univ. Niculina Todirașcu a prezentat lucrarea lui Raymond Trousson, *Le thème de Prométhée dans la littérature européenne* (Genève, 1964), tov. asist. univ. Traian Diaconescu lucrările : Francisco Rodriguez Adrados, *Estudios sobre el lexico de las fábulas esópicas* (Salamanca, 1948) și J. Gonda, *Remarks on Similes in Sanskrit Literature* (Leyden, 1949), ar tov. prof. Gh. Condurache a prezentat o informare asupra celui de-al X-lea Congres internațional de lingvistică de la București (28 aug. — 2 sept. 1967).

2. În ziua de 17 decembrie 1967, prof. Ilie Gheorghită și lector univ. N. Baran au prezentat comunicarea *O traducere a operei lui Vergilius în limba greacă* (aflătoare la Biblioteca centrală a Universității din Iași), tov. asist. univ. Ana Cojan a prezentat lucrarea lui J. Brenous, *Étude sur les hellénismes dans la syntaxe latine* (Roma, 1965), iar tov. asist. univ. Simina Noica lucrările : F. Devambez, P.-M. Schuhl, R. Flacelière, *Dictionnaire de la civilisation grecque* (Paris, 1967), Albin Lesky, *Homeros* (1967), Albin Lesky, *Herakles und das Ketos* (1967).

3. În ziua de 25 februarie 1968 tov. asist. univ. Mihai Vasilescu de la Facultatea de istorie a prezentat comunicarea *Problema originii etruscilor în lumina noilor cercetări*, iar tov. lector univ. Cicerone Călinescu referatul *Traduceri recente din poezia latină*.

4. În ziua de 26 mai 1968 tov. conf. univ. Maria Marinescu-Himu de la Universitatea din București a prezentat comunicarea *Plutarh în literatura română*, iar tov. asist. univ. Janina Vilan-Unguru a prezentat lucrările : Jost Benedum, *Studien zur Dichtkunst* (Leipzig, 1967), Eduard Norden, *Kleine Schriften zum klassischen Altertum* (Berlin, 1966), Jules van Ooteghen, *Les Caecilii Metelli de la République* (Bruxelles f.a.).

5. În ziua de 6 octombrie 1968 tov. conf. Mihai Jacotă a prezentat comunicarea *Observații asupra apariției științei dreptului la Roma*, iar tov. asist. Traian Diaconescu a prezentat revista *Romanitas* din Buenos Aires pe anul 1967.

Ședințele Societății s-au ținut la Universitate, numărul participanților fiind în general de 30—40 tovarăși. Participarea la discuții a fost în general satisfăcătoare.

Adunarea generală anuală a Filialei Iași se va ține în decembrie 1968, când se va alege și noul comitet.

Raportul de activitate al Filialei din Constanța, prezentat de prof. A. RĂDULESCU, președintele filialei.

În climatul dobrogean atât de favorabil studiilor despre anticitățile clasice greco-romane, Filiala din Constanța a Societății de studii clasice, deși tânără — de la înființarea sa se numără numai doi ani —, a înregistrat o activitate cu rezultate bune — temei pentru speranțe într-un viitor cu și mai largi perspective. Oricum, se pare că ceea ce s-a realizat la Constanța în cel de-al doilea și începutul celui de-al treilea an de existență ar îndreptăți consemnările făcute de către secretarul general al Societății de studii clasice, prof. D. M. Pippidi, în raportul de activitate al biroului pe anul 1965—1966, publicat în *Studii clasice IX*, din care spicuim: „... trebuie semnalată înființarea în primăvara acestui an (este vorba de aprilie 1966) a unei filiale la Constanța. Constituită în prezența și cu participarea activă a președintelui Societății, acad. Al. Graur, ... nu rămâne decât să le urăm tovarășilor constănțeni o egală hărnicie și în viitor. Seriozitatea unei filiale se vădește nu în primul, ci în al doilea an de funcționare, perseverența fiind, din acest punct de vedere, o virtute mai rară decât spiritul de inițiativă”.

Filiala a pășit de mai multe luni în cel de-al treilea an de funcționare. Dat fiind că activitatea sa se măsoară în timp nu cu anii calendaristici propriu-ziși, ci cu anii școlari, înregistrăm la Constanța următorul bilanț în răstimpul noiembrie 1967 — iulie 1968.

Într-o primă ședință desfășurată la 9 decembrie 1967, au fost susținute două comunicări (pentru noiembrie și decembrie):

1. *Unele aspecte ale propagandei politice din războiul civil de după moartea lui Caesar, ilustrată în corespondența lui Cicero (I)* — asist. Maria Munteanu.

2. *Noi monumente arheologice la Mangalia și Neptun* — muzeograf Constantin Iconomu. Pentru luna ianuarie 1968, consemnăm comunicarea tov. Mihai Bucovală: *Vase de sticlă, grecești și romane, descoperite la Tomis*, care reprezintă de fapt capitolul introductiv al unui important catalog editat de Muzeul de arheologie constănțean.

Rezultatele celor mai importante cercetări arheologice din anul trecut în Dobrogea au format obiectul unui prețios studiu despre *Cuptoarele romano-bizantine de la Altinum*, de Mihai Irimia, cu valoroase contribuții la cunoașterea vieții meșteșugărești în Scythia Minor în secolele V—VI e.n.

Către sfârșitul lunii februarie, același an, membrii filialei au avut ca oaspete pe cercetătorul clujean Hadrian Daicovicu, care a dezvoltat două subiecte legate de istoria veche a Dobrogei: a) *Regatul lui Rhemaxos* și b) *Despre tatăl lui Burebista în lumina decretului dionysopolitan al lui Aernion*.

Tot din Cluj am avut cinstea să primim pe tov. Nicolae Lascu, prorectorul Universității Babeș-Bolyai, care în luna aprilie a vorbit în fața unui numeros auditoriu format din membrii filialei și din studenții Facultății de istorie de la Institutul pedagogic din Constanța despre *Ovidiu la Sulmona*. Comunicarea a fost un ecou al recentului eveniment cultural din orașul

natal al poetului latin — procesul de reabilitare a memoriei exilatului de acum 2000 de ani pe malul Pontului Euxin, la Tomis.

În sfârșit, o ultimă ședință de comunicări, înaintea începerii vacanței de vară a cadrelor didactice și prin asimilare și a Societății, a avut loc ca de obicei în incinta Muzeului de anticități, unde participanții au avut satisfacția să-l asculte pe acad. A. Graur vorbind despre *Quidam la Apuleius*. Prezența președintelui Societății de studii clasice în cadrul filialei de la Constanța a conștințit, o dată mai mult, interesul crescând și preocupările pentru studii anticități al membrilor noștri, fapt ce se bucură de atenția și stimulul marilor noștri specialiști.

Acum, în pragul noului an de activitate, filiala, prin biroul său, și-a propus ca, după ședința din octombrie de la București pentru alegerea cadrelor de conducere, să procedeze conform indicațiilor statutare la alegerea unui nou birou, apoi să revizuiască situația de fapt a membrilor săi, să întocmească planul de activitate pe primul semestru și să strângă cotizațiile pe anul în curs.

Din punct de vedere organizatoric consemnăm: filiala numără aproximativ 40 de membri, dintre care o participare sigură, activă, la viața Societății au numai circa 30.

De amintit că în cadrul ședințelor de comunicări au fost invitați deseori și studenți, membri ai filialei, cît și alte persoane care și-au manifestat interesul pentru comunicările anunțate din timp prin invitații expediate poștal.

Întreaga activitate a filialei se desfășoară la sediul său din incinta Muzeului de arheologie. Uneori, cînd participarea mai numeroasă a invitaților o impunea, ședințele au avut loc în sala Cabinetului județean P.C.R.

Situația financiară a filialei este relatată în succinta dare de seamă a secretarului și a casierului. Am cheltuit puțin din suma rezultată din cotizațiile pe anul 1967 și credem că Societatea ar trebui să stabilească o cotă fixă pe care am avea dreptul s-o folosim pentru unele nevoi mărunte.

Credem însă că este locul, în încheierea acestei scurte dări de seamă, să adresăm viitorului birou de conducere al Societății, care se va alege la București, o rugămintă, potrivit căreia, membri ai Societății, profesori și cercetători români, la fel ca și personalitățile străine care ne vizitează țara, să fie programate cu comunicări și conferințe și la Constanța. Aceasta ar stimula mult mai mult pe activiștii în domeniul anticităților din orașul de pe malul mării, ar crea un și mai frumos prestigiu al filialei, cît mai ales orașului care-și face o mîndrie din arheologie și istoria sa veche.

Raportul asupra gestiunii financiare prezentat de prof. TR. COSTA:

La începutul anului 1967/1968, Societatea de studii clasice avea, raportată din anul precedent, suma de lei 1940,70 (una mie nouă sute patruzeci lei și șaptezeci bani), proveniți din cotizații. În cursul anului 1967/1968, s-au încasat din cotizații lei 1657 (una mie șase sute cincizeci și șapte lei). S-au cheltuit, cu acte justificative, lei 1586,45 (una mie cinci sute optzeci și șase lei și patruzeci și cinci bani) și s-au depus la CEC lei 1379,50 (una mie trei sute șaptezeci și nouă lei și cincizeci bani). Au rămas deci în casă, din cotizații, lei 631,75 (șase sute treizeci și unu lei și șaptezeci și cinci bani).

Din subvențiile Ministerului, la 1 octombrie 1967 Societatea a raportat 11 479,70 lei (unsprezece mii patru sute șaptezeci și nouă lei și șaptezeci bani). În anul 1967/1968, Societatea a primit subvențiile pe anii 1967 și 1968 în sumă de lei 30 000 (treizeci mii lei). S-au cheltuit (salarii, premii, deplasări, achiziții de cărți etc.) lei 32 722,10 (treizeci și două mii șapte sute

douăzeci și doi lei și zece bani). Au rămas deci depuși pe numele Societății (inclusiv suma depusă din cotizații) lei 10 137,10 (zece mii una sută treizeci și șapte lei și zece bani).

Raportul Comisiei de cenzori, alcătuit de prof. VL. DUMITRESCU și prezentat de prof. M. JACOTĂ :

Verificând actele prezentate o dată cu raportul de gestiune financiară întocmit de tov. prof. Tr. COSTA, casierul Societății, Comisia de cenzori constată că datele acestui raport sînt în conformitate cu actele justificative anexate raportului și opinează pentru descărcarea gestiunii pe anul 1967/1968.

Discuții. Pe marginea rapoartelor au luat cuvîntul : prof. N. I. BARBU, TR. LĂZĂRESCU, R. VULPE, VAL. GEORGESCU, C. CĂLINESCU, I. FRANGA, M. CRIȘAN, A. BODOR, TR. COSTA.

Prof. N. I. BARBU informează Adunarea despre stadiul tratativelor privind publicarea celei de a doua reviste a Societății.

Prof. TR. LĂZĂRESCU propune ca pentru textul invitațiilor să fie folosite formulare imprimare; consideră apoi că procesele verbale sînt prea sumare și trec cu vederea unele intervenții. Limitarea activității Societății la ședințele de comunicări nu favorizează crearea unui curent în opinia publică în favoarea studiilor clasice.

I. FRANGA își exprimă îngrijorarea față de numărul extrem de redus de ore de latină în învățămîntul secundar.

Prof. A. BODOR consideră că lupta Societății pentru îmbunătățirea situației limbilor clasice în învățămînt n-ar trebui să se limiteze la discuțiile purtate cu Ministerul, ci ar fi necesară publicarea unor articole în presă. Atrage apoi atenția asupra difuzării extrem de defectuoase a revistei *Studii clasice* în țară : absentă din librării, revista nu e practic accesibilă decît celor cîțiva abonați.

În numele biroului răspund prof. D. M. PIPPIDI și AL. GRAUR.

Se supune apoi votului adunării **descărcarea de gestiune**. Aceasta este acordată de unanimitatea membrilor prezenți.

Alegerea biroului pe anul 1968—1969. Pentru conducerea lucrărilor se alege un prezidiu compus din prof. O. TCACIUC, președinte, A. BODOR și A. RĂDULESCU, membri.

S-au făcut următoarele propuneri :

Pentru funcția de președinte : acad. AL. GRAUR (propus de prof. R. VULPE), acad. C. DAICOVICIU (propus de prof. TR. LĂZĂRESCU).

Pentru funcția de vicepreședinte : prof. N. I. BARBU (propus de prof. D. CRĂCIUN), acad. C. DAICOVICIU (propus de I. FISCHER), prof. R. VULPE (propus de A. RĂDULESCU), prof. DAVID POPESCU (propus de prof. TR. LĂZĂRESCU).

Pentru funcția de secretar : prof. D. M. PIPPIDI (propus de acad. AL. GRAUR), prof. VAL. GEORGESCU (propus de prof. TR. LĂZĂRESCU).

Pentru funcția de secretar adjunct : I. FISCHER (propus de prof. R. VULPE).

Pentru funcția de casier : prof. TR. COSTA (propus de prof. N. I. BARBU).

Au fost aleși :

Președinte : acad. AL. GRAUR (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra).

Vicepreședinți : prof. N. I. BARBU (cu unanimitatea voturilor), acad. C. DAICOVICIU (cu unanimitatea voturilor), prof. R. VULPE (cu unanimitatea voturilor).

Secretar : prof. D. M. PIPPIDI (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra).

Secretar adjunct : I. FISCHER (cu unanimitatea voturilor).

Casier : prof. TR. COSTA (cu unanimitatea voturilor).

Alegerea Comisiei de cenzori. S-au făcut următoarele propuneri :

Ca membri titulari : prof. D. CRĂCIUN (propus de prof. C. CHIRCU), prof. M. MARINESCU-HIMU (propusă de prof. R. VULPE).

Ca membri supleanți : Dr. C. SĂNDULESCU (propus de I. FISCHER), prof. A. PIATKOWSKI (propusă de prof. A. RĂDULESCU).

Au fost aleși :

Cenzori titulari : prof. D. CRĂCIUN (cu unanimitatea voturilor), prof. M. MARINESCU-HIMU (cu unanimitatea voturilor, minus un vot contra).

Cenzori supleanți : Dr. C. SĂNDULESCU (cu unanimitatea voturilor), prof. A. PIATKOWSKI (cu unanimitatea voturilor).

În numele noului birou, acad. AL. GRAUR mulțumește pentru încrederea acordată de adunare.

Ședința se ridică la ora 20⁴⁵.
